

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK. VIII. 50.

SINNSSYKEASYLENES VIRKSOMHET

1926

OG OPGAVE OVER ANTALL OFFENTLIG FORPLEIEDE SINNSSYKE I 1925.

(Statistique des hospices d'aliénés pour l'année 1926.)

Utgitt av

MEDISINALDIREKTØREN.

OSLO.

I KOMMISSJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1928.

Pris kr. 1.00.

Norges Offisielle Statistikk, rekke VII. (Statistique Officielle de la Norvège, série VII.)

Trykt 1926:

- Nr. 186. Norges handel 1924. (*Commerce.*)
- 187. Skolevesenets tilstand 1923. (*Instruction publique.*)
- 188. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1922. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 189. Norges jernbaner 1924—1925. (*Chemins de fer norvégiens.*)
- 190. Norges telegrafvesen 1924—1925. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 191. Sjømannsforsikringen 1923. Fiskeriforsikringen 1923. (*Assurances contre les accidents des marins. Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
- 192. Kommunevalgene 1925. (*Élections en 1925 pour les conseils communaux et municipaux.*)
- 193. Forsikringsselskaper 1924. (*Sociétés d'assurances.*)
- 194. Norges industri 1924. (*Statistique industrielle de la Norvège.*)
- 195. Ulykkesforsikringen 1923. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 196. Alkoholstatistikk 1924—1925. (*Statistique de l'alcool.*)
- 197. Norges postvesen 1925. (*Statistique postale.*)
- 198. Den Norske Statskasses Finanser 1913/14—1926/27. (*Finances de l'État.*)
- 199. Arbeidslønnen i jordbruket. Driftsåret 1925—26. (*Salaires des ouvriers agricoles en 1925—1926.*)
- 200. Folkemengdens bevegelse 1923. (*Mouvement de la population.*)

Norges Offisielle Statistikk, rekke VIII. (Statistique Officielle de la Norvège, série VIII.)

Trykt 1926:

- Nr. 1. Fattigvesenet 1922, 1923 og 1924. (*Assistance publique.*)
- 2. Meglingsinstitusjonens virksomhet. Tariffavtaler og arbeidskonflikter 1925. (*Entremise publique. Conventions collectives et conflits du travail en 1925.*)
- 3. Norges bergverksdrift 1925. (*Mines et usines.*)
- 4. Norges kommunale finanser 1923—1924. (*Finances des communes.*)
- 5. Norges sparebanker 1925. (*Caisses d'épargne.*)
- 6. Folkemengdens bevegelse 1911—1920. Hovedoversikt. (*Aperçu général du mouvement de la population en Norvège pendant les années 1911—1920.*)
- 7. Norges handel 1925. (*Commerce.*)
- 8. Norges fiskerier 1924. (*Grandes pêches maritimes.*)
- 9. Sykeforsikringen 1925. (*Assurance-maladie.*)
- 10. Skiftevesenet samt Overformynderiene 1923 og 1924. (*Successions, faillites et biens pupillaires.*)

Trykt 1927:

- 11. Norges Brandkasse 1923—1925. (*Statistique de l'office national d'assurance contre l'incendie.*)
- 12. Lønninger 1925—1926. (*Gages et salaires.*)
- 13. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1923. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 14. Forbudsavstemningen 18 oktober 1926. (*Plébiscite du 18 octobre 1926 de la prohibition des spiritueux.*)
- 15. Den Norske Statskasses Finanser 1913/14—1927/28. (*Finances de l'État.*)

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK. VIII. 50.

SINNSSYKEASYLENES VIRKSOMHET

1926

OG OPGAVE OVER ANTALL OFFENTLIG FORPLEIEDE SINNSSYKE I 1925.

(Statistique des hospices d'aliénés pour l'année 1926.)

Utgitt av

MEDISINALDIREKTØREN.

OSLO.

I KOMMISSJON HOS H. ASCHEHOUG & CO.

1928.

For årene 1899—1903, se Norges Offisielle Statistikk, rekke IV, senest nr. 105.

For årene 1904—1925 se Norges Offisielle Statistikk, senest rekke VIII, nr. 17.

Innholdsfortegnelse.

	Side
Oversikt over sinnssykeasylenes virksomhet i 1926	1
Tabell 1. Oversikt over antall behandlede patienter på sinnssykeasylene, middelbelegg, overbelegg og antall forpleiningsdager	6
— 2. Oversikt over sykdomsformer og behandlingens utfall for alle asyler . .	6
— 3. Innkomne patienter i året	8
— 4. I alt behandlede patienter i året	9
— 5. Utskrevne patienter i året	10
— 6. Hjemstavn for alle patienter innkommet i året	12
Tabell 7—11. Patienter innkommet for første gang i et norsk asyl:	
— 7. I. Alder ved innleggelsen	14
— 7. II. Alder i hvilken de første symptomer ytret sig	14
— 8. I. Sykdommens varighet ved innleggelsen	15
— 8. II. Oversikt over ekteskapsforholdene	15
— 9. Hjemstavn for patienter innkommet for første gang i et norsk asyl . .	16
— 10. Patienter innlagt for første gang i et norsk asyl fordelt efter egen eller forsørgerens livsstilling	17
— 11. De opgitte årsaker til sinnssykdom for patienter innlagt for første gang i et norsk asyl	18
— 12. Dødsårsaker for patienter død på asylene i året	20
— 13. Forholdet mellem tilbakeliggende, innkomne, utskrevne, døde og i alt behandlede patienter	22
— 14. Gjennemsnittlig antall pr. dag av arbeidende syke i asylene	23
— 15. Bruk av isolasjon og mekaniske tvangsmidler	23
— 16. Utdrag av regnskapene	24
Utdrag av asyldirektørenes beretninger	28
Bilag. Antall sinnssyke forpleiet med statsbidrag efter lov av $27/6$ 1891 og $5/6$ 1925 og de samlede utgifter ved deres forpleining for stat og kommune i 1925	41
Tillegg.	
Resultatet av nogen forsøk på Gaustad asyl med behandling av dementia præcox med organuttrekk (av direktør dr. med. Hans Evensen)	43

Table des matières.

	Pages
Aperçu générale sur les hospices d'aliénés de la Norvège en 1926	1
Tableau 1. Aperçu du mouvement des hospices d'aliénés indiquant pour chaque hospice le nombre des malades et le total des journées d'entretien . .	6
— 2. Répartition par formes des maladies et résultat du traitement . . .	6
— 3. Nombre des aliénés entrés	8
— 4. Nombre des aliénés traités	9
— 5. Nombre des aliénés sortis	10
— 6. Les aliénés entrés pendant l'année répartis par domicile	12
Tableau 7—11. Les aliénés reçus pour la première fois dans un hospice norvégien.	
— 7. I. L'âge lors de l'admission	14
— 7. II. L'âge dans lequel se montrèrent les premiers symptômes	14
— 8. I. Durée de la maladie lors de l'admission des aliénés	15
— 8. II. État civil des aliénés	15
— 9. Les aliénés reçus pour la première fois dans un hospice norvégien répartis par domicile	16
— 10. Les aliénés reçus pour la première fois dans un hospice norvégien répartis par profession	17
— 11. Causes indiquées de la maladie mentale pour les aliénés reçus pour la première fois dans un hospice norvégien	18
— 12. Causes de décès indiquées pour les aliénés décédés dans les hospices	20
— 13. Rapport du nombre des aliénés sortis, et décédés comparés au total des aliénés traités	22
— 14. Nombre moyen par jour des aliénés occupés au travail dans les hospices	23
— 15. Relevé de l'application de reclusion	23
— 16. Relevé des dépenses et des recettes des hospices	24
Extraits des rapport annuels des directeurs des hospices	28
Appendice. Le nombre des aliénés dont l'entretien est partiellement à la charge de l'état et les frais totaux de l'entretien de ces aliénés	41

OVERSIKT

over sinnssykeasylenes virksomhet i 1926.

Ved årets utgang hadde landet 23 asyler med i alt 5368 sykeplasser.

Asylenes navn	Asylenes eier	Asylenes postadresse	Antall autoriserte plasser	Derav	
				M.	K.
Gaustad	Staten	Vinderen pr. Oslo	330	165	165
Eg	—»—	pr. Kristiansand	284	154	130
Rotvold	—»—	» Trondhjem	275	145	130
Rønvik	—»—	» Bodø	264	143	121
Reitgjerdet	—»—	» Trondhjem	135	135	
Kriminalasylet	—»—	» Trondhjem	35	35	
Dikemark sykehus (kommunalt sinnssykeasyl for Oslo)	Oslo by	Asker	635	272	363
Veum sykehus (Østfold fylkes sinnssykeasyl)	Østfold fylke	Glemmen pr. Fredrikstad	200	110	90
Blakstad	Akershus fylke	Asker	235	140	95
Sanderud	Hedmark fylke	Hjellum pr. Hamar	319	179	140
Presteseter	Opland fylke	Reinsvoll st. pr. Gjøvik	191	106	85
Lier	Buskerud og Vestfold fylker og byer	Lier	552	276	276
Faret	Telemark fylke	pr. Skien	177	103	74
Kristiansands	Kristiansands by	Kristiansand	32	13	19
Dale	Rogaland fylke og Stavanger by	pr. Stavanger	355	205	150
Valen	Hordaland fylke	Valen i Sunnhordland	239	133	106
Neevengården	Bergens by	Bergen	322	126	196
Rosenberg	—»—	—»—	120	120	
Opdøl	Møre fylke	Hjelset pr. Molde	237	116	121
Østmarkens sykehus (sinnssykeasyl for Trondhjem og Trøndelag)	Nord- og Sør-Trøndelag fylker og Trondhjems by	pr. Trondhjem	230	115	115
Oslo hospitals	Oslo hospital	Oslo	63		63
Dr. Dedichens	Privat	Østre Akers Landpost	58	29	29
Møllendal	—»—	pr. Bergen	80	45	35

I alt 5368 2865 2503

År	For første gang i et norsk asyl innlagte syke	Belegg pr. 31te desbr.	Sykeplasser pr. 31te desbr.	Middeltall av daglig forpleiede syke	Gjennemsnittlig utgift pr. patient pr. dag ¹ .
					Kr.
1908	744	2 518	2 551	2 458	} 1,39
1909	747	2 679	2 667	2 600	
1910	760	2 805	2 858	2 738	
1911	720	2 957	2 918	2 899	} 1,41
1912	776	3 076	2 941	3 016	
1913	829	3 318	3 568	3 146	
1914	925	3 767	3 768	3 564	} 1,46
1915	948	3 958	3 768	3 886	
1916	966	4 031	3 799	4 017	
1917	792	4 057	3 799	4 068	1,76
1918	796	3 995	3 799	4 020	2,31
1919	973	4 200	3 976	4 084	3,14
1920	860	4 333	3 976	4 287	3,54
1921	894	4 457	4 011	4 412	4,80
1922	871	4 545	4 011	4 479	6,30
1923	957	4 736	4 346	4 683	6,70
1924	995	4 918	4 510	4 818	4,97
1925	1 031	5 069	4 539	5 004	5,18
1926	1 396	5 801	5 368	5 116	5,42
					5,08

Tabell 1 gir en oversikt over asylenes virksomhet, behandlingens utfall, forpleiningsdagenses tall m. m.

Procentforholdet av menn og kvinner ses av følgende sammenstilling:

	Menn.	Kvinner.
Tilbakeleggende fra 1925	54.4 pct.	45.6 pct.
Innkomet i 1926	50.3 »	49.7 »
Tilsammen behandlet	53.1 »	46.9 »
Utgått og død	51.0 »	49.0 »
Tilbakeleggende ved utgangen av 1926	53.7 »	46.3 »

Forholdet mellom tilbakeleggende, innkomne, utgatte, døde og alle behandlede ved de enkelte asyls ses av tabell 13.

Av de «utgatte» og «døde» utskreves 19.4 pct. ikke sinnssyke, 59.5 pct. sinnssyke og 21.1 pct. døde. 17.1 pct. er overført til andre asyls.

Forpleiningsdagenses tall utgjorde 1 998 656 eller gjennomsnittlig for hver av alle behandlede 273 dager.

Middeltallet av daglig behandlede syke var 5116. For det offentlige regning forpleiedes 91.6 pct., for private 8.4 pct.

Sundhetstilstanden har gjennomgående vært god.

Dødsårsakene og de døde's alder ses av tabell 12. Den hyppigste dødsårsak var tuberkulose, som forårsaket 28.4 pct. av alle dødsfall;

¹ Utregnet efter opgavene fra statens og de kommunale asyls.

dernæst lungebetendelse 7.2 pct., hjertelammelse 6.5 pct., alderdomssvakhet og paralysis generalis 6.2 pct.

Tabell 7 I¹ viser alderen hos de for første gang i et norsk asyl innkomne.

0.5 pct. var under	15 år	8.4 pct. var fra	45—49 år
5.7 » » fra	15—19 »	10.6 » » »	50—59 »
11.7 » » »	20—24 »	8.5 » » »	60—69 »
15.1 » » »	25—29 »	4.1 » » »	70—79 »
12.6 » » »	30—34 »	1.6 » » over	80 »
11.5 » » »	35—39 »	0.2 » » ukjent	
9.5 » » »	40—44 »		

Tabell 7 II¹ viser alderen i hvilken de første symptomer ytret sig. Såvel i denne som i den foregående er sykdommens art opgitt.

5.5 pct. var under	15 år	5.3 pct. var fra	45—49 år
8.0 » » »	15—19 »	8.0 » » »	50—59 »
14.4 » » »	20—24 »	4.5 » » »	60—69 »
15.8 » » »	25—29 »	2.7 » » »	70—79 »
10.6 » » »	30—34 »	0.6 » » over	80 »
8.4 » » »	35—39 »	8.2 » » ukjent	
8.0 » » »	40—44 »		

Sykdommens varighet (tabell 8 I¹) var for:

30.6 pct. under	$\frac{1}{2}$ år.
12.1 » —	$\frac{1}{2}$ —1 »
10.8 » —	1—2 »
42.0 » —	2 » og mere.
4.5 » —	ukjent.

De innkomnes hjemstavn (tabell 6) er opgitt for 2220. Av disse var 60.2 pct. fra landdistriktene, 39.4 pct. fra byene; 0.4 pct. var hjemme-hørende i utlandet. Av de for første gang i norsk asyl innkomne (tabell 9¹ var 61.5 pct. fra landdistriktene, 36.5 pct. fra byene, 0.4 pct. fra utlandet. (1.6 pct. var uopgitt eller ukjent.)

Med hensyn til ekteskapsforhold (tabell 8 II¹ var 63.2 pct. ugifte, 28.0 pct. gifte, 6.1 pct. i enkestand og 2.1 pct. fraskilte. 0.6 pct. var ukjent.

En sammenstilling av de opgitte årsaker til sinnssykdom (anamnestiske data) er gjort i tabell 11¹. Av 1390 er ingen årsak opgitt for 554 eller 39.9 pct. Blandt de andre 836 anføres sinnssykdom og alvorlige nervøse

¹ Tabellene 7 til og med 11 omfatter kun de for første gang i et norsk asyl innlagte.

lidelser i slekten hos 531 eller 63.5 pct., psykiske årsaker hos 52 eller 6.2 pct., senilitet hos 57 eller 6.8 pct., syfilis hos 49 eller 5.7 pct., og drikk hos 39 eller 4.7 pct.

Livsstilling (tabell 10¹ er opgitt for 1390.)

Arbeidsvirkso m h e t e n blandt de sinnssyke fremgår av tabell 14. — Forholdet mellem arbeidende syke og middelbelegget (tabell 1) var for alle asylers 44.8 pct. (derav menn 57.9 pct., kvinner 42.1 pct.). — Ved hvert av asylene var forholdet følgende:

Gaustad	40.8 pct.	Faret	54.2 pct.
Eg	42.3 »	Kristiansands	33.3 »
Rotvold	50.0 »	Dale	39.0 »
Rønvik	52.6 »	Valen	48.6 »
Reitgjerdet	48.0 »	Neevengården	48.9 »
Kriminalasylet	28.7 »	Rosenberg	23.5 »
Dikemark	33.3 »	Opdøl	34.8 »
Veum	43.5 »	Østmarken	61.2 »
Blakstad	44.0 »	Oslo	16.6 »
Sanderud	42.5 »	Møllendal	40.0 »
Presteseter	40.0 »	Dedichens *)	

Bruk av isolasjon og mekaniske tvangsmidler ses av tabell 15.

I tabell 16 meddeles et utdrag av regnskapene fra statens og de kommunale asylers.

Direktørene eller bestyrerne for asylene var pr. 31 desbr. følgende læger: Dr. med H. Evensen (Gaustad). T. Dahle (Eg). J. Widerøe (Rotvold). O. Lie (Rønvik). H. Arnesen (Dikemark). W. Horneman (Blakstad). H. Lund (Veum). E. Støren (Sanderud). R. Tønning (Presteseter). J. Selmer (Faret). K. Klaussen (Kristiansands). A. Dahlø (Dale). K. Lunde (Valen). O. Sollied (Neevengården). Dr. med. C. Looft (Rosenberg). D. Dahl (Opdøl). Ph. Hansteen (Østmarken). J. Scharffenberg (Oslo). H. Dedichen (Dedichens). E. Martens (Møllendal). K. Andresen (Reitgjerdet og Kriminalasylet).

Av deres beretninger for hvert enkelt asyl leveres i det følgende et samlet utdrag.

Tillegg: Tabell over antall offentlig forpleiede sinnssyke og de samlede forpleiningsutgifter for stat og kommune er tatt med her. Tabellen har i de foregående år vært tatt inn i «Sundhetstilstanden og Medisinalforholdene», men vil for fremtiden bli tatt med i denne beretning. På grunn av forholdene kommer denne tabell til å ligge 1 år tilbake for det øvrige innhold.

Oslo 30 desember 1927.

K. Wefring.

¹ Se foregående side. *) Fra Dedichens asyl mangler opgaver.

Tabeller.

Tabell 1. Oversikt over antall behandlede patienter på sinnssyke-
Aperçu du mouvement des hospices d'aliénés indiquant pour chaque

Asyler	Tilbakeleggende $\frac{1}{1}$ 1926.			Innkomet i 1926.							I alt behandlet i 1926.			Ut-		
	I alt.	Derav		I alt.	Derav		Direkte		Fra andre asyler.		I alt.	Derav		I alt.	Ikke sinnssyk	
		M	K		M	K	M	K	M	K		M	K		M	K
Gaustad	332	168	164	98	54	44	53	38	1	6	430	222	208	10	6	4
Eg	347	190	157	73	43	30	42	30	1	-	420	233	187	22	9	13
Rotvold	317	155	162	123	57	66	53	65	4	1	440	212	228	32	12	20
Rønvik	330	186	144	48	15	33	15	33	-	-	378	201	177	21	12	9
Reitgjerdet . .	171	171	-	29	29	-	19	-	10	-	200	200	-	2	2	-
Kriminalasylet .	29	29	-	2	2	-	-	-	2	-	31	31	-	-	-	-
Dikemark	662	311	351	192	85	107	81	105	4	2	854	396	458	38	17	21
Veum	227	121	106	42	26	16	26	16	-	-	269	147	122	9	2	7
Blakstad	241	141	100	66	37	29	33	28	4	1	307	178	129	8	5	3
Sanderud	320	189	131	74	35	39	33	38	2	1	394	224	170	9	6	3
Presteseter . . .	233	131	102	59	35	24	32	22	3	2	292	166	126	11	5	6
Lier	-	-	-	705	367	338	299	281	68	57	705	367	338	9	6	3
Faret	205	116	89	33	18	15	18	15	-	-	238	134	104	6	4	2
Kristiansands . .	28	15	13	2	-	2	-	1	-	1	30	15	15	2	-	2
Dale	252	126	126	159	86	73	62	70	24	3	411	212	199	18	7	11
Valen	294	161	133	76	44	32	43	32	1	-	370	205	165	12	5	7
Neevengården . .	331	144	187	142	47	95	47	95	-	-	473	191	282	19	6	13
Rosenberg	129	129	-	26	26	-	14	-	12	-	155	155	-	-	-	-
Opdøl	156	81	75	105	41	64	40	33	1	31	261	122	139	14	11	3
Østmarken	264	128	136	139	67	72	62	72	5	-	403	195	208	42	21	21
Oslo hospitals . .	69	-	69	13	-	13	-	11	-	2	82	-	82	-	-	-
Dedichens	43	16	27	41	15	26	14	21	1	5	84	31	53	9	3	6
Møllendal	89	49	40	5	4	1	3	1	1	-	94	53	41	2	1	1
I alt	5069	2757	2312	2252	1133	1119	989	1007	144	112	7321	3890	3431	295	140	155

¹ Som privat forpleiede opføres de for hvem forpleiningsutgiftene utredes av ved-

² Asylet begynte å motta patienter 1 febr. 1926.

Tabell 2. Oversikt over sykdomsformer

Répartition par formes des

Sykdom.	Tilbake- liggende $\frac{1}{1}$ 1926.	Innkomet i 1926.			I alt behandlet i 1926.
		I alt.	Direkte.	Overført fra andre asyler,	
Idiotia et insania ex imbecillitate	292	109	99	10	401
Insania ex constitutione	207	108	100	8	315
— manico-melancholica	490	359	346	13	849
Paranoia	46	8	8	-	54
Insania paranoides	382	121	108	13	503
Dementia præcox, Schizophrenia	3 256	1 239	1 050	189	4 495
Amentia	10	16	16	-	26
Insania alcoholica	38	19	16	3	57
— epileptica	91	48	40	8	139
Dementia senilis	163	110	105	5	273
Insania syfilogenes	58	64	60	4	122
— ex vitio cerebri	18	25	24	1	43
Insaniae aliae vel generis incerti	14	12	11	1	26
Til observasjon	4	14	13	1	18
I alt	5 069	2 252	1 996	256	7 321

asylene, middelbelegg, overbelegg og antall forpleiningsdager.

hospice le nombre des malades et le total des journées d'entretien.

skrevet.						Av de utskrevne er overført til andre asyler			Tilbakeleggende ^{31/12} 1926			Middelbelegg.	Autoriserte plasser.	Overbelegg.	Overbelegget beregnet i ^{1/10} av plassantall.	Forpleiningsdager.	Antall patienter forpleiet for privat regning. ¹
Sinnssyk.			Døde.														
I alt.	Derav		I alt.	Derav		I alt.	Derav		I alt.	Derav		Middelbelegg.	Autoriserte plasser.	Overbelegg.	Overbelegget beregnet i ^{1/10} av plassantall.	Forpleiningsdager.	Antall patienter forpleiet for privat regning. ¹
	M.	K.		M.	K.		M.	K.		M.	K.						
92	57	35	11	6	5	55	36	19	317	153	164	321	330	-	-	117 183	85
38	24	14	22	15	7	16	14	2	338	185	153	338	284	54	19.0	123 542	54
82	25	57	21	14	7	31	2	29	305	161	144	313	275	38	13.8	114 196	38
26	14	12	14	5	9	-	-	-	317	170	147	326	264	62	23.5	119 087	9
19	19	-	6	6	-	13	13	-	173	173	-	171	135	36	26.7	62 438	1
3	3	-	-	-	-	3	3	-	28	28	-	30	35	-	-	10 782	0
132	61	71	21	11	10	59	26	33	663	307	356	646	635	11	1.7	241 869	77
21	14	7	11	5	6	1	1	-	228	126	102	230	200	30	15.0	83 860	22
40	19	21	17	12	5	9	5	4	242	142	100	245	235	10	4.3	89 431	22
34	14	20	15	7	8	1	1	-	336	197	139	326	319	7	2.2	119 037	21
24	15	9	13	10	3	-	-	-	244	136	108	241	191	50	26.2	87 853	23
31	14	17	43	24	19	-	-	-	622	323	299	-	552	-	-	² 128 561	31
16	4	12	7	5	2	-	-	-	209	121	88	208	177	31	17.5	76 126	18
2	2	-	1	-	1	-	-	-	25	13	12	27	32	-	-	9 859	0
56	35	21	19	8	11	1	1	-	318	162	156	284	355	-	-	103 787	31
41	20	21	13	10	3	4	1	3	304	170	134	297	239	58	24.3	108 433	7
86	38	48	32	13	19	29	22	7	336	134	202	336	322	14	4.3	122 756	32
16	16	-	11	11	-	7	7	-	128	128	-	130	120	10	8.3	47 391	0
18	9	9	9	4	5	-	-	-	220	98	122	176	237	-	-	64 315	3
73	34	39	21	10	11	1	-	1	267	130	137	267	230	37	16.1	97 320	29
8	-	8	7	-	7	2	-	2	67	-	67	68	63	5	8.0	25 003	26
44	17	27	7	3	4	26	10	16	24	8	16	36	58	-	-	13 054	84
2	2	-	-	-	-	2	2	-	90	50	40	90	80	10	12.5	32 773	1
904	456	448	321	179	142	260	144	116	5801	3115	2686	5106	5368	463	8,63	1 998 656	614

kommende sykes pårørende eller ved legatmidler.

og behandlingens utfall for alle asyler.

maladies et résultat du traitement.

Utskrevet i 1926.					Tilbake- liggende ³¹ / ₁₂ 1926.	Procentforholdet mellem:				
Ikke sinns- syk.	Sinns- syk.	Derav		Døde.		alle for samme syk- dom behandlede og utskrevne som			ialt behand- lede og for samme sykdom behandlede.	alle inn- komne og for samme sykdom innkomne.
		di- rekte.	over- ført til andre asyler.			ikke sinns- syk.	sinns- syk.	døde.		
3	51	42	12	11	336	0.75	12.72	2.75	5.48	4.84
36	54	79	11	10	215	11.42	17.14	3.18	4.30	4.80
176	107	260	23	40	526	20.70	12.60	4.71	11.60	15.94
-	7	2	5	1	46	-	12.96	1.85	0.74	0.36
-	77	48	29	11	415	-	15.31	2.19	6.87	5.37
48	517	406	159	139	3 791	1.07	11.50	3.09	61.40	55.02
9	-	9	-	7	10	34.62	-	26.92	0.35	0.71
3	11	8	6	3	40	5.26	19.30	5.27	0.78	0.85
2	20	16	6	10	107	1.44	14.39	7.20	1.90	2.13
-	42	36	6	54	177	-	15.39	1.98	3.73	4.88
3	13	14	2	23	83	2.46	10.65	18.85	1.67	2.84
2	3	4	1	8	30	4.65	6.98	18.60	0.58	1.11
3	1	4	-	4	18	11.54	3.85	15.38	0.35	0.53
10	1	11	-	-	7	55.55	5.55	-	0.25	0.62
295	904	939	260	321	5 801	4.03	12.35	4.38	100.00	100.00

Tabell 3. Innkomne patienter i året.

Nombre des aliénés entrés.

Asyler	I alt	Derav		Derav overført fra andre asyls		Idiotia et insania ex imbecillitate.		Insania ex constitutione.		Insania manico-melancholica.		Paranoia.		Insania paranoides.		Dementia præcox, Schizophrenia.		Amentia.		Insania alcoholica.		Insania epileptica.		Dementia senilis.		Insania syfilogenes.		Insania ex vitio cerebri.		Insaniae aliae vel generis incerti.		Til observasjon.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Gaustad	98	54	44	1	6	2	1	1	8	5	4	-	-	15	17	17	11	-	-	-	-	2	-	1	3	5	-	1	-	1	-	4	-
Eg	73	43	30	1	-	1	3	4	3	7	17	-	-	1	1	26	6	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Rotvold	123	57	66	4	1	3	1	-	1	10	20	-	-	1	2	28	35	-	-	-	-	7	-	4	3	2	1	1	-	1	-	-	-
Rønvik	48	15	33	-	-	-	2	-	2	5	6	-	-	-	1	8	22	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reitgjerdet . .	29	29	-	10	-	5	-	3	-	4	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kriminalasylet .	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dikemark	192	85	107	4	2	1	9	5	8	5	8	-	1	-	2	49	61	-	1	4	1	1	3	3	8	14	3	1	-	2	2	-	-
Veum	42	26	16	-	-	5	-	-	-	8	10	1	-	-	-	8	4	-	-	1	-	-	-	1	2	1	-	1	-	-	-	-	-
Blakstad	66	37	29	4	1	3	1	4	2	5	2	-	-	2	1	14	16	-	-	-	-	1	-	2	5	4	1	1	1	1	-	-	-
Sanderud	74	35	39	2	1	-	1	2	1	6	13	-	-	2	8	18	13	-	-	-	-	1	-	2	-	4	-	-	-	1	2	1	1
Presteseter . . .	59	35	24	3	2	2	5	1	3	7	4	-	-	-	-	19	9	-	1	2	-	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Lier	705	367	338	68	57	21	19	12	17	19	24	-	-	1	1	276	252	1	-	2	-	11	9	17	13	3	1	4	2	-	-	-	-
Faret	33	18	15	18	15	1	-	-	4	2	2	-	-	2	1	10	5	1	1	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Kristiansands . .	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dale	159	86	73	24	3	5	3	2	1	9	19	-	-	3	3	56	40	-	-	-	-	1	-	3	5	5	-	1	1	-	-	-	1 ²
Valen	76	44	32	1	-	1	-	-	2	9	7	-	-	1	1	31	20	-	1	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Neevengården . .	142	47	95	-	-	2	1	3	7	3	33	1	2	4	22	18	15	3	4	3	-	1	1	3	7	5	2	1	1	-	-	-	-
Rosenberg	26	26	-	12	-	2	-	-	-	5	-	-	-	4	-	11	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-
Opdøl	105	41	64	1	31	1	2	-	1	10	8	-	-	2	3	22	46	-	-	-	-	2	3	2	-	-	-	2	-	1	-	-	-
Østmarken	139	67	72	5	-	4	-	6	3	16	28	1	2	5	2	21	27	-	-	1	2	2	1	3	5	4	2	4	-	-	-	-	-
Oslo hospitals . .	13	-	13	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	1	2	2	1	3	4	-	-	1	-	1	-	-	-
Dedichens	41	15	26	1	5	-	1	2	-	7	10	-	-	2	3	1	9	-	-	1	-	-	-	1	3	-	-	1	-	-	-	-	-
Møllendal	5	4	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	2252	1133	1119	160	127	59	50	45	63	143	216	3	5	50	71	643	596	5	11	16	3	32	16	48	62	52	12	19	6	8	5	10	3

¹ Morbus nullus.² Overført til dementia præcox.

Tabell 4. I alt behandlede patienter i året.

Nombre des aliénés traités.

Asyler.	I alt.	Derav		Idiotia et insania ex imbecillitate.		Insania ex constitutione.		Insania manico-melancholica.		Paranoia.		Insania paranoides.		Dementia præcox, Schizophrenia.		Amentia.		Insania alcoholica.		Insania epileptica.		Dementia senilis.		Insania syphilogenes.		Insania ex vitio cerebri.		Insaniae aliae vel generis incerti.		Til observasjon.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Gaustad	430	222	208	9	7	10	24	23	38	3	1	60	60	87	68	1	1	3	-	3	2	2	5	12	1	3	1	1	-	5	-
Eg	420	233	187	12	9	11	11	29	41	2	-	9	6	154	114	-	-	3	-	2	-	4	5	6	1	-	-	1	-	-	-
Rotvold	440	212	228	10	3	4	4	20	42	1	-	10	4	140	153	1	3	1	-	8	1	10	16	5	1	1	1	1	-	-	-
Rønvik	378	201	177	11	6	2	3	21	24	2	1	8	2	147	133	-	2	1	-	6	6	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-
Reitgjerdet . .	200	200	-	23	-	17	-	14	-	4	-	18	-	97	-	-	-	11	-	11	-	1	-	-	-	-	-	-	4	-	-
Kriminalasylet .	31	31	-	4	-	7	-	2	-	-	-	8	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dikemark	854	396	458	14	18	13	21	11	25	-	1	-	5	289	316	-	1	6	5	8	6	15	44	32	4	2	4	6	8	-	-
Veum	269	147	122	17	2	-	1	14	30	1	-	-	-	102	78	-	-	3	-	4	4	2	7	1	-	3	-	-	-	-	-
Blakstad	307	178	129	11	12	9	13	10	7	-	-	4	3	124	83	-	-	2	-	4	-	4	8	8	2	1	1	1	-	-	-
Sanderud	394	224	170	24	14	8	7	13	32	2	1	40	42	115	57	1	-	2	-	8	3	2	11	6	-	-	-	1	2	2	1
Presteseter . . .	292	166	126	22	16	4	9	20	12	-	-	1	-	99	79	1	2	4	-	8	-	7	7	-	-	-	-	-	-	-	1
Lier	705	367	338	21	19	12	17	19	24	-	-	1	1	276	252	1	-	2	-	11	9	17	13	3	1	4	2	-	-	-	-
Faret	238	134	104	13	4	-	4	8	9	1	-	8	4	98	79	1	1	-	-	1	1	2	1	1	1	-	-	1	-	-	-
Kristiansands . .	30	15	15	2	-	-	-	-	3	-	2	1	1	11	8	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Dale	411	212	199	8	7	4	3	20	42	1	1	11	13	152	118	-	1	-	-	3	-	6	12	5	1	1	1	-	-	1	-
Valen	370	205	165	11	2	2	9	21	24	2	-	5	8	156	118	-	1	-	-	5	-	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-
Neevengården . .	473	191	282	12	10	19	30	10	49	11	7	24	79	81	82	3	4	8	-	4	3	6	12	12	3	1	2	-	1	-	-
Rosenberg	155	155	-	10	-	1	-	10	-	-	-	33	-	87	-	-	-	-	-	4	-	5	-	4	-	1	-	-	-	-	-
Opdøl	261	122	139	7	7	3	6	16	17	1	2	3	4	83	95	-	-	-	-	1	4	4	4	-	2	-	1	-	1	-	-
Østmarken	403	195	208	13	2	12	10	28	55	3	3	5	2	109	114	-	-	1	2	5	4	8	11	5	3	6	2	-	-	-	-
Oslo hospitals . .	82	-	82	-	4	-	-	-	4	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	8	-	1	-	1	-	1	-	-	-
Dedichens	84	31	53	-	2	3	-	16	25	-	1	2	10	6	10	-	-	1	-	-	-	1	5	-	-	1	-	-	-	1	-
Møllendal	94	53	41	2	1	1	1	10	11	-	-	1	-	35	25	1	-	1	-	-	-	1	2	-	-	1	-	-	1	-	-
	7321	3890	3431	256	145	142	173	335	514	34	20	252	251	2458	2038	10	16	50	7	96	43	99	174	102	20	28	15	14	13	14	2

¹ Insania arteriosclerotica.

² 1 observand overført til dementia præcox.

Tabell 5. Utskrevne patienter

Sykdom.	Alle asyler.			Gautstad.		Eg.		Rotvold.		Rønvik.		Reit-gjerdet.	Kriminal-asylet.	Dike-mark.		Veum.		Blakstad.	
	I alt.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	M.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
<i>Ikke sinnssyk.</i>																			
Idiotia et ins. ex imbecil.	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Insania ex constitutione .	36	18	18	-	-	2	3	1	-	1	-	1	-	4	4	-	-	3	2
— manico-melancholica	176	68	108	1	4	4	10	7	18	6	7	-	-	3	4	2	7	2	1
Dementia præcox, Schizo-phrenia	48	26	22	-	-	3	-	-	1	5	1	-	-	6	11	-	-	-	-
Amentia	9	7	2	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Insania alcoholica . . .	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— epileptica	3	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— syfilogenes	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
— ex vitio cerebri . . .	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Insaniae aliae vel generis incerti	3	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Til observasjon	10	9	1	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	295	140	155	6	4	9	13	12	20	12	9	2	-	17	21	2	7	5	3
<i>Sinnssyk.</i>																			
Idiotia et ins. ex imbecil. .	51	30	21	-	1	2	1	4	-	2	1	1	1	7	5	2	-	-	3
Insania ex constitutione .	54	25	29	3	2	2	-	1	2	-	-	5	1	2	1	-	-	-	1
— manico-melancholica	107	38	69	3	5	1	2	1	7	-	2	2	-	1	2	1	2	1	2
Paranoia	7	6	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Insania paranoides	77	36	41	16	9	1	-	1	1	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-
Dementia præcox, Schizo-phrenia	517	266	251	29	17	17	8	15	40	9	9	4	1	45	56	7	5	14	13
Insania alcoholica	11	8	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	1	-	2	-
— epileptica	20	16	4	2	1	-	-	-	-	3	-	3	-	1	1	-	-	1	-
Dementia senilis	42	19	23	-	-	-	3	2	6	-	-	-	-	2	3	2	-	-	1
Insania syfilogenes	13	9	4	2	-	1	-	1	1	-	-	-	-	3	-	-	-	1	1
— ex vitio cerebri	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Insaniae aliae vel generis incerti	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	904	456	448	57	35	24	14	25	57	14	12	19	3	61	71	14	7	19	21
<i>Døde.</i>																			
Idiotia et ins. ex imbecil. .	11	9	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Insania ex constitutione .	10	6	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
— manico-melancholica	40	13	27	1	2	2	-	2	1	-	1	-	-	-	-	1	3	1	-
Paranoia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Insania paranoides	11	8	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dementia præcox, Schizo-phrenia	139	84	55	1	2	7	5	9	2	5	8	4	-	3	5	3	-	5	3
Amentia	7	1	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Insania alcoholica	3	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— epileptica	10	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	1	-	-
Dementia senilis	54	27	27	-	1	2	1	3	2	-	-	-	-	1	1	-	2	3	2
Insania syfilogenes	23	19	4	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	2	-
— ex vitio cerebri	8	4	4	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Insaniae aliae v. gen. incerti	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Til observasjon	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	321	179	142	6	5	15	7	14	7	5	9	6	-	11	10	5	6	12	5
<i>Overflyttet til andre asyler.</i>																			
Idiotia et ins. ex imbecil. .	12	10	2	-	1	2	-	1	-	-	-	1	1	4	1	-	-	-	-
Insania ex constitutione .	11	8	3	3	1	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-
— manico-melancholica	23	9	14	1	4	-	-	-	3	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-
Paranoia	5	4	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Insania paranoides	29	15	14	9	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Dementia præcox, Schizo-phrenia	159	82	77	19	7	11	2	1	24	-	-	2	1	20	30	1	-	4	4
Insania alcoholica	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-
— epileptica	6	4	2	1	1	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-
Dementia senilis	6	3	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Insania syfilogenes	2	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ex vitio cerebri	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	260	144	116	36	19	14	2	2	29	-	-	13	3	26	33	1	-	5	4

i året. Nombre des aliénés sortis.

Sanderud.		Prester.		Lier.		Faret.		Kristiansand.		Dale.		Valen.		Neevengården.		Rosenberg.	Opdøl.		Østmarken.		Oslo hospitals.	Dedichens.		Møllendal.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	M.	K.	M.	K.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
3	3	3	3	2	2	3	1	-	2	4	7	3	3	2	9	-	6	2	14	18	-	2	6	1	1
-	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	2	1	2	-	1	-	3	1	5	2	-	-	-	-	-
1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
6	3	5	6	6	3	4	2	-	2	7	11	5	7	6	13	-	11	3	21	21	-	3	6	1	1
1	-	1	2	-	4	-	-	1	-	2	-	-	-	1	1	1	-	1	4	-	1	-	1	-	-
2	1	1	1	1	4	-	2	-	-	-	1	-	2	2	8	-	-	1	4	3	-	1	-	-	-
-	8	2	-	3	3	1	1	-	-	1	5	2	4	2	6	3	1	2	3	5	-	10	13	-	-
-	2	-	-	1	-	1	2	-	-	2	1	1	3	5	13	1	-	-	1	1	-	3	1	6	-
9	8	8	5	8	6	2	7	1	-	26	12	15	12	18	17	9	7	4	16	24	3	4	5	2	-
-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	2	-	2	-	1	1	1	-	1	-	1	-	-	-
-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	5	1	1	-	-	2	4	-	-	2	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
14	20	15	9	14	17	4	12	2	-	35	21	20	21	38	48	16	9	9	34	39	8	17	27	2	-
1	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	3	1	3	5	-	-	-	-	-	2	-	-	2	3	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-
2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
3	1	3	1	10	7	3	2	-	-	6	6	8	2	3	3	5	2	4	4	1	3	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	1	6	3	1	-	-	1	1	2	2	-	1	4	1	1	1	3	1	3	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	5	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-
-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-
7	8	10	3	24	19	5	2	-	1	8	11	10	3	13	19	11	4	5	10	11	7	3	4	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	5	5	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	1	-	-	1	-	-	1	6	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	10	2	5	-	-	-	-	2	3	4	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	3	22	7	7	-	-	1	-	2	10	16	2	-

Tabell 6. Hjemstavn for alle patienter innkommet i året.

Les aliénés entrés pendant l'année répartis par domicile.

Asyler.	Østfold.	Akershus.	Hedmark.	Opland.	Buskerud.	Vestfold.	Telemark.	Aust-Agder.	Vest-Agder.	Rogaland.	Hordaland.	Sogn og Fjordane.	Møre.	Sør-Trøndelag.	Nord-Trøndelag.	Nordland.	Troms.	Finnmark.	Oslo.	Fredrikshald.	Sarpsborg.	Fredrikstad.	Moss.	Son.	Hølen.	Drøbak.	Hamar.	Kongsvinger.	Lillehammer.	Gjøvik.	Drammen.	Hønefoss.	Kongsberg.	Svelvik.	Holmestrand.	Horten.	Asgårdstrand.	Tonsberg.	Sandefjord.	Larvik.	Kragerø.	Langesund.	Stathelle.	Brevik.					
Gaustad	12	24	4	2	-	2	1	1	-	1	2	1	1	-	-	3	1	1	11	2	1	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1		
Eg	-	-	-	-	-	-	-	21	29	-	-	-	-	-	-	26	12	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rotvold	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	15	30	22	8	4	15	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rønvik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Reitgjerdet	1	3	1	-	2	-	-	-	-	2	-	2	-	2	-	1	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Kriminalasylet	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Dikemark	1	2	-	1	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	174	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Veum	42	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Blakstad	-	61	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Sanderud	-	-	71	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Presteseter	-	-	-	59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lier	5	8	1	1	200	155	9	2	-	2	1	1	-	-	1	3	1	2	84	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	3	1	52	9	17	4	4	26	-	31	16	19	2	-	-	-	-			
Faret	-	-	-	-	-	-	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kristiansands	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Dale	-	-	-	-	-	-	-	-	175	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Valen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	76	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Neevengården	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	15	27	3	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rosenberg	-	-	-	-	-	-	-	1	4	-	-	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Opdøl	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	90	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Østmarken	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	48	15	4	-	1	-	7	-	1	1	-	-	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Oslo hospitals	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Dedichens	1	7	2	2	1	1	1	1	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	10	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Møllendal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	62	107	81	66	205	158	42	27	36	84	96	40	112	81	38	49	21	31	292	2	3	7	6	-	-	1	1	-	6	3	55	9	18	4	5	30	-	31	16	19	4	-	-	-	-	1			
	1336																																																

1 Samme patient er innlagt 2 ganger i årets løp.

2

13

Tabell 7. Patienter innkommet for første gang i et norsk asyl.

Les aliénés reçus pour la première fois dans un hospice norvégien.

I. Alder ved innleggelsen. <i>L'âge lors de l'admission.</i>	I alt.	Derav		Under 15 år.		15—19		20—24		25—29		30—34		35—39		40—44		45—49		50—59		60—69		70—79		Over 80 år.		Ukjent.	
		M. K.		M. K.		M. K.		M. K.		M. K.		M. K.		M. K.		M. K.		M. K.		M. K.		M. K.		M. K.		M. K.		M. K.	
		Sykdom.																											
Idiotia et insania ex imbecillitate	74	37	37	-	-	6	4	7	4	9	6	5	3	-	8	5	3	3	4	2	3	-	2	-	-	-	-	-	-
Insania ex constitutione	71	28	43	-	-	3	3	2	4	5	10	4	5	5	6	2	5	1	5	5	5	1	-	-	-	-	-	-	-
— manico-melancholica	227	87	140	-	2	4	5	6	12	12	17	10	14	9	14	6	22	12	11	11	23	15	18	2	2	-	-	-	-
Paranoia	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-
Insania paranoides	82	33	49	-	-	-	-	1	1	3	7	4	6	7	5	4	8	5	10	7	5	2	7	-	-	-	-	-	-
Dementia præcox, Schizophrenia	682	355	327	1	-	25	24	70	52	82	41	57	47	46	44	18	35	19	25	17	37	10	18	7	4	2	-	1	-
Amentia	14	5	9	-	-	1	-	-	-	2	3	2	1	-	-	-	-	-	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Insania alcoholica	15	12	3	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	3	2	-	-	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-
— epileptica	36	25	11	3	1	3	-	1	-	5	-	2	-	2	1	-	1	3	2	5	3	1	2	-	1	-	-	-	-
Dementia senilis	90	42	48	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	8	20	23	16	11	10	-	-
Insania syfilogenes	57	45	12	-	-	-	-	-	1	2	2	8	1	8	1	9	3	10	1	6	1	2	2	-	-	-	-	-	-
— ex vitio cerebri	20	15	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	3	-	3	-	3	2	3	2	1	-	-	-	1	-
Insaniae aliae vel generis incerti	10	6	4	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	1	-	1	1	-	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Til observasjon	12	9	3	-	-	-	-	2	-	2	1	2	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
I alt	1396	701	695	4	3	43	36	89	74	124	87	97	79	81	80	52	81	56	61	62	86	45	73	33	24	13	10	2	1

II. Alder i hvilken de første symptomer ytret sig. *L'âge dans lequel se montrèrent les premiers symptômes.*

Idiotia et insania ex imbecillitate	74	37	37	23	25	2	-	3	1	3	1	1	1	-	2	2	4	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	1
Insania ex constitutione	71	28	43	2	1	2	3	4	8	5	8	1	5	3	4	2	6	3	3	3	1	-	-	-	-	-	-	3	4
— manico-melancholica	227	87	140	1	2	4	7	5	14	18	18	8	16	14	10	4	24	10	7	11	22	9	9	2	2	-	1	9	
Paranoia	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	1	2	
Insania paranoides	82	33	49	-	-	-	-	4	3	1	10	4	2	8	5	7	8	2	5	3	5	-	-	-	-	-	4	11	
Dementia præcox, Schizophrenia	682	355	327	4	6	48	39	91	59	84	56	38	52	28	30	17	21	8	16	13	22	1	3	-	-	-	23	23	
Amentia	14	5	9	-	-	1	1	-	-	1	3	2	1	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	1	-	
Insania alcoholica	15	12	3	-	-	-	-	1	-	2	-	2	1	-	1	-	-	1	-	2	-	1	1	-	-	-	3	-	
— epileptica	36	25	11	6	6	2	-	5	-	2	-	1	-	2	-	1	1	4	-	-	1	-	1	-	1	-	1	2	
Dementia senilis	90	42	48	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	6	11	21	21	11	4	5	3	5	
Insania syfiligenes	57	45	12	-	1	1	1	-	-	2	2	10	1	6	-	9	2	9	2	5	-	1	-	-	-	-	3	3	
— ex vitio cerebri	20	15	5	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	1	-	3	-	1	3	2	3	-	-	-	-	-	3	1	
Insaniae aliae vel generis incerti	10	6	4	-	-	1	-	-	-	2	-	-	1	1	-	-	1	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	
Til observasjon	12	9	3	-	-	-	-	2	-	1	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	
I alt	1396	701	695	36	41	60	51	116	85	121	100	68	80	64	53	46	66	35	39	49	63	27	36	23	14	4	5	52	62

Tabell 8. Patienter innkommet for første gang i et norsk asyl.

Les aliénés reçus pour la première fois dans un hospice norvégien.

I. Sykdommens varighet ved innleggelsen. <i>Durée de la maladie lors de l'admission des aliénés.</i>															II. Oversikt over ekteskapsforholdene. <i>État civil des aliénés.</i>																		
Asyl.	Innkomne			Under 1/2 år			1/2—1 år			1—2 år			2 år og mere			Ukjent varighet			Ugifte			Gifte			I enke- stand			Fraskilte			Ukjent		
	I alt	Derav		I alt	M.	K.	I alt	M.	K.	I alt	M.	K.	I alt	M.	K.	I alt	M.	K.	I alt	Derav		I alt	Derav		I alt	Derav		I alt	Derav		I alt	Derav	
		M.	K.																	M.	K.		M.	K.		M.	K.		M.	K.		M.	K.
Gaustad . . .	71	43	28	18	10	8	9	5	4	10	4	6	30	20	10	4	4	-	44	25	19	23	16	7	2	-	2	2	2	-	-	-	-
Eg	55	34	21	25	17	8	5	2	3	3	2	1	21	12	9	1	1	-	31	22	9	20	12	8	4	-	4	-	-	-	-	-	
Rotvold . . .	73	31	42	32	10	22	6	2	4	9	3	6	23	14	9	3	2	1	42	19	23	23	8	15	7	4	3	1	-	1	-	-	
Rønvik . . .	39	13	26	24	8	16	7	3	4	-	-	-	8	2	6	-	-	-	27	9	18	10	4	6	2	-	2	-	-	-	-	-	
Reitgjerdet .	¹ 10	10	-	1	1	-	3	3	-	-	-	-	5	5	-	1	1	-	9	9	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	
Dikemark . .	134	61	73	42	23	19	14	6	8	13	7	6	54	25	29	11	-	11	78	33	45	45	25	20	5	1	4	5	1	4	1	1	
Veum	37	22	15	20	13	7	2	-	2	3	2	1	10	5	5	2	2	-	23	17	6	10	3	7	4	2	2	-	-	-	-	-	
Blakstad . . .	48	25	23	16	6	10	9	4	5	7	6	1	16	9	7	-	-	-	23	9	14	15	11	4	9	4	5	1	1	-	-	-	
Sanderud . .	² 53	26	27	20	8	12	14	6	8	4	3	1	11	6	5	4	3	1	37	21	16	14	4	10	2	1	1	-	-	-	-	-	
Presteseter .	34	20	14	8	4	4	6	4	2	3	2	1	17	10	7	-	-	-	24	16	8	8	3	5	1	-	1	1	1	1	-	-	
Lier	359	186	173	50	26	24	23	17	6	43	21	22	242	122	120	1	-	1	253	147	106	74	28	46	16	6	10	9	2	7	7	3	4
Faret	25	14	11	4	2	2	2	2	-	4	3	1	15	7	8	-	-	-	17	10	7	7	3	4	1	1	-	-	-	-	-	-	
Dale	91	47	44	46	18	28	14	9	5	9	7	2	18	10	8	4	3	1	61	34	27	27	13	14	3	-	3	-	-	-	-	-	
Valen	50	29	21	19	11	8	8	4	4	7	4	3	15	9	6	1	1	-	37	22	15	12	6	6	1	1	-	-	-	-	-	-	
Neevengården	108	38	70	35	13	22	12	2	10	11	4	7	35	14	21	15	5	10	63	26	37	33	11	22	9	-	9	3	1	2	-	-	
Rosenberg . .	12	12	-	6	6	-	3	3	-	1	1	-	2	2	-	-	-	-	6	6	-	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Opdøl	54	29	25	22	15	7	4	2	2	5	3	2	17	9	8	6	-	6	39	21	18	9	5	4	5	3	2	-	-	-	1	-	1
Østmarken . .	90	42	48	22	9	13	19	11	8	12	4	8	28	11	17	9	7	2	42	22	20	36	18	18	6	1	5	6	1	5	-	-	
Oslo hospitals	10	-	10	2	-	2	1	-	1	1	-	1	6	-	6	-	-	-	4	-	4	2	-	2	4	-	4	-	-	-	-	-	
Dedichens . .	36	14	22	14	6	8	7	2	5	5	2	3	10	4	6	-	-	-	18	7	11	13	4	9	4	2	2	1	1	-	-	-	
Møllendal . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	1390	696	694	426	206	220	168	87	81	151	78	73	583	296	287	62	29	33	879	475	404	387	180	207	85	26	59	30	11	19	9	4	5

¹ Hertil kommer 4 observander.
Hertil kommer 2 observander.

Tabell 10. Patienter innlagt for første gang i et norsk asyl fordelt etter egen eller forsørgerens livsstilling.

Les aliénés reçus pour la première fois dans un hospice norvégien répartis par profession.

Livsstilling.	Alle asylter			Hovedpersoner		Hustruer	Barn under 15 år		Andre familie-medlemmer	
	I alt	M.	K.	M.	K.	K.	M.	K.	M.	K.
1. Jord-, skog- og havebrukere	222	123	99	88	10	60	-	-	35	29
2. Husmenn o. a. arbeidere ved jord-, skog- og havebruk	112	78	34	66	5	15	-	-	12	14
3. Fiskere og fangstmenn	45	37	8	37	-	6	-	-	-	2
4. Håndverkere	113	76	37	75	6	28	-	-	1	3
5. Større, selvstendige næringsdrivende	35	15	20	14	10	5	-	-	1	5
6. Mindre, selvstendige næringsdrivende	48	22	26	19	18	6	-	-	3	2
7. Maskinister, teknikere av alle slags	24	13	11	13	1	10	-	-	-	-
8. Underordnede kontorfunksjonærer	40	23	17	23	12	3	-	-	-	2
9. Betjenter ved jernbaner og sporveier, post-, telegraf-, telefon-, havne- og brandvesen	30	12	18	12	8	9	-	-	-	1
10. Sjøfart: skibsførere, styrmenn, maskinister o. l.	35	20	15	20	-	13	-	-	-	2
11. Sjøfart: matroser, fyrbøtere o. l.	45	40	5	40	1	4	-	-	-	-
12. Industri- og anleggsarbeidere	161	102	59	100	22	33	-	-	2	4
13. Andre arbeidere (chauffører, bud o. l.)	55	38	17	37	1	15	-	1	1	-
14. Overordnede i civil administrasjon	8	5	3	5	-	3	-	-	-	-
15. Underordnede i civil administrasjon	15	6	9	6	3	4	-	-	-	2
16. Lærere ved folkeskoler	16	3	13	3	9	3	-	-	-	1
17. Jordmødre, sykepleiersker o. l.	6	-	6	-	6	-	-	-	-	-
18. Kunstnere, journalister o. l.	9	5	4	5	3	1	-	-	-	-
19. Annet immaterielt arbeid	9	8	1	8	-	1	-	-	-	-
20. Huslig arbeid	208	1	207	-	200	-	-	2	1	5
21. Formuesinntekt	12	8	4	8	2	1	-	-	-	1
22. Offentlig og veldedig forsørgede	30	15	15	15	13	2	-	-	-	-
23. Løsgjengere uten normalt erhverv	13	9	4	9	3	-	-	-	-	1
24. Livsstilling uoppgitt eller utilstrekkelig angitt	99	37	62	36	47	6	-	-	1	9
	1390	696	694	639	380	228	-	3	57	83

Tabell 11. De opgitte årsaker* til sinnssykdom for

Causes indiquées de la maladie mentale pour les aliénés reçus

Årsaker.	Alle asylr.			Gaustad.		Eg.		Rotvold.		Rønvik.		Reit-gjerdet.		Dike-mark.		Veum.	
	I alt.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
I. Sinnssykdom og alvorlige nerve-lidelser i slekten	531	262	269	7	6	21	11	13	14	3	14	4	20	12	6	5	
II. Andre årsaker.¹																	
<i>a. Psykiske årsaker.</i>																	
Konflikter og bekymringer . . .	21	12	9	-	-	3	1	-	-	-	-	1	-	3	2	2	
Sterke inntrykk, nervesjokk . . .	8	5	3	-	-	-	-	1	2	-	-	2	-	-	2	1	
Andre psykiske årsaker	23	10	13	-	-	-	-	-	-	4	3	-	-	-	-	-	
<i>b. Legemlig sykdom.</i>																	
Syfilis	49	38	11	4	-	1	-	2	1	-	-	1	16	4	1	-	
Tuberkulose	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	
Influenza	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tyfus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Andre infeksjonssykdommer . . .	8	5	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Arteriosclerose	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Apoplexi	7	5	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	
Støt eller slag på hodet	7	6	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
Epilepsi	24	14	10	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3	-	-	
Mindreverdige anlegg	11	5	6	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	6	2	-	
Andre legemlige sykdommer . . .	46	26	20 ²	1	-	-	-	-	-	-	4	2	5 ³	5 ²	6 ²	-	
<i>c. Drikkfeldighet</i>	39	30	9	-	-	1	-	-	-	-	-	2	11	2	-	-	
<i>d. Fysiologiske utviklingsprosesser.</i>																	
Graviditet, barselseng, diegivning	6	-	6	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	4	-	-	
Klimakterium	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	2	
Alderdom. Senilitet	57	28	29	-	-	2	-	2	-	-	-	-	3	6	-	2	
<i>e. Andre årsaker. . . .</i>	11	7	4	-	-	-	-	- ³	1	-	-	1	-	-	-	-	
En eller flere årsaker opgitt for	836	435	401	14	6	25	13	21	19	7	17	9	53	49	15	11	
Ingen årsak eller betydningsløse data opgitt for	554	261	293	29	22	9	8	10	23	6	9	1	8	24	7	4	
I alt	1390	696	694	43	28	34	21	31	42	13	26	10	61	73	22	15	

* Anamnesticke opplysninger. ¹ I eller uten forbindelse med arvelige anlegg. 2 døvhed, 1 thyreotoksikose. ⁶ 1 diabetes, 1 døvhed. ⁷ Nephritis gravidarum. ⁸ Pyonefrose.

patienter innlagt for første gang i et norsk asyl.

pour la première fois dans un hospice norvégien.

Blakstad.	Sanderud.	Presteseter.	Lier.	Faret.	Dale.	Valen.	Neeven-gården.	Rosenberg.	Opdøl.	Østmarken.	Oslo hospit.	Dedichens.	Møllendal.
M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M.	M. K.	M. K.	K.	M. K.	M. K.
9 11	10 18	15 10	78 69	5 3	23 25	8 8	15 27	1	12 14	9 13	2	3 7	- -
3 1	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
- -	6 7	- -	- -	- -	2	- -	1	- -	3	- -	- -	- -	- -
4 1	3 -	- -	2 1	1 1	- -	- -	1 -	- -	- -	3 2	- -	- -	- -
- 1	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1 -	- -	- -	- -	- -
- 1	- -	- -	1 3	- -	- -	- -	- -	- -	1 -	- -	- -	- -	- -
- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
- 1	- -	- -	4 -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1 -	- -	- -	- -
- -	- -	- -	1 1	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1 1	- -	- -	- -
- -	- -	- -	3 2	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
1 -	- -	- -	2 1	- -	- -	- -	- -	- -	- -	1 -	- -	- -	- -
1 -	1 -	- -	8 5	- -	- -	1 -	- -	- -	- -	2 -	- -	- -	- -
- 7 1	- 8 1	- -	- 1	- -	4 2	- -	11 11	2	4 1	1 -	10 1	- -	- -
3 -	- -	2 -	1 1	- -	1 -	- -	3 4	- -	- -	2 2	- -	1 -	- -
- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -
- 2	5 -	2 1	14 11	1 -	- -	- -	- -	- -	2 -	- -	4 -	- -	- -
- -	3 -	- -	9 1	- -	1 -	- -	2 1	- -	- -	- 1	- -	- -	- -
20 19	23 26	19 11	110 94	7 5	27 27	10 10	31 44	3	20 17	17 19	7	4 7	- -
5 4	3 1	1 3	76 79	7 6	20 17	19 11	7 26	9	9 8	25 29	3	10 15	- 1
25 23	26 27	20 14	186 173	14 11	47 44	29 21	38 70	12	29 25	42 48	10	14 22	- 1

² Endothelioma cerebri. ³ Overanstrengelse. ⁴ Rakit. ⁵ 1 nefrit, 1 tumor cerebri,
⁹ Solstikk. ¹⁰ Organisk hjernesykdom.

Tabell 12. Dødsårsaker for pasienter død på asylene i året.

Causes des décès indiquées pour les aliénés décédés dans les hospices.

Dødsårsak.	I alt	Derav		Gaustad.	Eg.	Rotvold.	Rønvik.	Reitgerdet.	Dikemark.	Veum.	Blakstad.	Sanderud.	Presteseter.	Lier.	Faret.	Kristiansands.	Dale.	Valen.	Neevengården.	Rosenberg.	Opdøl.	Østmarken.	Oslo hospitals	Dedichens.
		M.	K.																					
Alderdomssvakhet	20	8	12	-	2	2	-	-	-	2	-	-	-	3	-	1	-	2	1	-	2	3	2	-
Arteriosclerose	6	6	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	1	-	1	-	-
Apopleksi	16	8	8	-	-	1	1	-	1	-	-	3	1	2	-	-	2	-	1	-	-	2	1	1
Tuberkulose	91	56	35	4	10	6	9	2	7	4	4	3	3	8	2	-	7	5	10	2	2	1	2	-
Bronkitt og bronkopneumoni	16	11	5	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	9	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetendelse	23	12	11	3	-	4	1	-	2	-	1	-	1	3	-	-	-	4	1	-	-	-	1	2
Hjertefeil	14	6	8	1	-	1	1	-	3	-	1	-	1	1	-	-	2	-	-	-	1	2	-	-
Hjertelammelse	21	9	12	1	1	-	-	-	-	-	1	1	1	10	-	-	1	-	1	-	1	-	-	3
Mave-tarmkatarrh	7	3	4	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Andre mave- og tarmsykdommer	5	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-
Nyresykdom	13	8	5	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	2	-	-	-	2	4	-	1	-	-
Pyæmi og septicæmi	6	2	4	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Andre infeksjonssykdommer	5	4	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis generalis og lues cerebri	20	18	2	-	2	-	-	-	5	-	2	-	-	-	-	-	2	-	5	1	-	3	-	-
Kreft (carinom og sarkom)	7	5	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1
Debilitet og marasme	19	5	14	-	-	1	2	-	-	-	6	3	-	2	-	-	2	1	2	-	-	-	-	-
Selv mord	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-
Andre dødsårsaker	29	16	13	¹ 2	² 2	1	-	³ 3	⁴ 2	⁵ 4	-	⁶ 1	-	⁷ 4	⁸ 1	-	-	⁹ 4	¹⁰ 2	¹¹ 2	¹² 1	-	-	
	321	179	142	11	22	21	14	6	21	11	17	15	13	43	7	1	19	13	32	11	9	21	7	7

¹ 1 endothelioma cerebri. ² 1 vitium organicum cerebri og 1 contusio cerebri. ³ 1 epilepsi, 2 fractura basis cranii. ⁴ 1 chorea Huntington, 1 fractura basis cranii. ⁵ 1 commotio cerebri og 3 insania. ⁶ peritonitt. ⁷ 1 tumor cerebri, 1 abscessus cerebri, 1 compressio cerebri og 1 insania. ⁸ pachymeningitis hæmorrhagica interna. ⁹ 1 epilepsi og 1 pachymeningit. ¹⁰ 1 phlegmona faucis og 1 empyema pleurae. ¹¹ 1 anæmia pernicioosa og 1 vitium organicum cerebri. ¹² fractura columnae.

Tabell 12 (forts.). Dødsårsaker for pasienter død på asylene i året.

Dødsårsak.	Alder og kjøen.																									
	Under 15 år		15—19		20—24		25—29		30—34		35—39		40—44		45—49		50—59		60—69		70—79		Over 80 år		Ukjent	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Alderdomssvakhet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	5	6	4	-	-
Arteriosclerose	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	3	-	1	-	-	-
Apopleksi	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	1	2	-	-	3	3	2	2	-	-	-	-
Tuberkulose	-	-	1	1	13	8	6	3	9	5	6	5	8	1	2	3	6	7	3	2	2	-	-	-	-	-
Bronkitt og bronkopneumoni . .	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	1	2	-	-	-	-	-	1	1	5	1	1	-	-	-	-
Lungebetendelse	-	-	-	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-	2	1	-	2	4	3	4	1	1	-	-	-	-
Hjertefeil	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	1	1	-	3	1	1	2	1	-	-
Hjertelammelse	-	-	-	-	-	-	2	-	1	2	-	-	-	2	1	-	1	4	2	3	2	-	-	-	-	1
Mave-tarmkatarrh	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-
Andre mave- og tarmsykdommer .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Nyresykdom	-	-	-	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	1	-	-	2	1	4	-	-	-	1	-	-	-
Pyæmi og septicæmi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Andre infeksjonssykdomer . . .	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis generalis og lues cerebri	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	4	-	2	-	5	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Kreft (carcinom og sarkom) . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	3	1	-	-	-	-	-	-
Debilitet og marasme	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	1	-	3	2	1	2	1	4	-	1	-	-
Selv mord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre dødsårsaker	-	-	-	-	-	1	1	3	4	2	-	1	3	-	3	-	2	2	1	2	1	1	-	-	1	1
	-	-	1	2	13	9	15	10	21	13	12	12	17	10	14	11	25	26	29	26	20	15	11	6	1	2

Tabell 13. Forholdet mellem tilbake-liggende, inkomne, utskrevne, døde og i alt behandlede patienter.

Rapport du nombre des aliénés sortis et décédés comparés au total des aliénés traités.

Asyler.	Tilbake- liggende ¹ / ₁ 1926.	Inn- kommet i 1926.	Utskrevet i 1926.			I alt utskrevet og død.	Tilbake- liggende ³¹ / ₁₂ 1926.
			Ikke sinnssyk.	Sinnssyk.	Døde.		
	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.
Gaustad	77.2	22.8	2.3	21.4	2.6	26.3	73.7
Eg	82.6	17.4	5.2	9.1	5.2	19.5	80.5
Rotvold	72.0	28.0	7.3	18.6	4.8	30.7	69.3
Rønvik	87.3	12.7	5.6	6.9	3.7	16.2	83.8
Reitgjerdet. . .	85.5	14.5	1.0	9.5	3.0	13.5	86.5
Kriminalasylet	93.5	6.5	-	9.7	-	9.7	90.3
Dikemark . . .	77.5	22.5	4.4	15.5	2.5	22.4	77.6
Veum	84.4	15.6	3.3	7.8	4.1	15.2	84.8
Blakstad	78.5	21.5	2.6	13.0	5.5	21.1	78.9
Sanderud	81.2	18.8	2.3	8.6	3.8	14.7	85.3
Presteseter . . .	80.0	20.0	3.8	8.2	4.4	16.4	83.6
Lier	0.0	100.0	1.3	4.4	6.1	11.8	88.2
Faret	86.1	13.9	2.5	6.7	3.0	12.2	87.8
Kristiansands .	93.3	6.7	6.7	6.7	3.3	16.7	83.3
Dale	61.3	38.7	4.4	13.6	4.6	22.6	77.4
Valen	79.5	20.5	3.2	11.1	3.5	17.8	82.2
Neevengården .	70.0	30.0	4.0	18.2	6.8	29.0	71.0
Rosenberg . . .	83.2	16.8	-	10.3	7.1	17.4	82.6
Opdøl	59.8	40.2	5.4	6.9	3.4	15.7	84.3
Østmarken . . .	65.5	34.5	10.4	18.1	5.2	33.7	66.3
Oslo hospitals .	84.1	15.9	-	9.8	8.5	18.3	81.7
Dedichens . . .	51.2	48.8	10.7	52.4	8.3	71.4	28.6
Møllendal . . .	94.7	5.3	2.1	2.1	-	4.2	95.7
Alle asyler . .	69.2	30.8	4.0	12.3	4.4	20.7	79.3

Tabell 14. Gjennomsnittlig antall pr. dag av arbeidende syke i asylenene.

Nombre moyen par jour des aliénés occupés au travail dans les hospices.

Asyl.	I alt.	Derav.		Utearbeide (gårds-, have-, markarb. etc.).		Arbeide med brensel.	Husstell.		Håndverk.	Drevplukking mattelegning etc.		Kvinnelig håndarbeide.		Annet arbeide.	
		M.	K.	M.	K.	M.	M.	K.	M.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Gaustad . . .	130.9	68.4	62.5	15.8	1.9	7.9	25.6	25.0	10.6	-	-	1.2	34.6	7.3	1.0
Eg . . .	143.1	77.3	65.8	20.4	4.8	12.3	38.6	24.6	6.0	-	-	-	36.4	-	-
Rotvold . . .	156.6	92.2	64.4	37.6	0.8	12.3	29.6	34.7	12.7	-	-	-	28.9	-	-
Rønvik . . .	171.6	127.7	43.9	41.7	1.5	11.7	21.0	14.6	12.2	12.0	-	-	27.8	129.1	-
Reitgjerdet . .	82.1	82.1	-	28.4	-	3.3	21.2	-	17.5	8.5	-	-	-	3.2	-
Kriminalasylet .	8.6	8.6	-	-	-	0.3	2.1	-	0.4	-	-	-	-	5.8	-
Dikemark . . .	215.2	104.9	110.3	19.5	0.3	4.1	47.1	42.0	18.9	0.8	-	6.6	68.0	7.9	-
Veum . . .	100.0	56.0	44.0	24.2	1.2	4.2	16.8	12.0	6.7	1.0	-	2.7	30.8	0.4	-
Blakstad . . .	107.9	61.9	46.0	33.6	2.5	-	18.1	31.4	5.9	-	-	-	12.1	4.3	-
Sanderud . . .	138.5	78.2	60.3	28.6	1.5	6.3	20.9	17.7	20.7	-	-	1.1	41.1	0.6	-
Presteseter . .	96.4	57.5	38.9	34.3	2.8	3.4	15.3	13.5	-	-	-	4.5	22.6	-	-
Lier . . .	98.4	50.2	48.2	19.3	-	1.3	22.9	23.7	5.2	-	-	0.6	24.5	0.9	-
Faret . . .	112.9	59.5	53.4	20.0	0.8	8.1	16.4	19.1	4.0	6.0	3.2	-	30.3	5.0	-
Kristiansands .	9.0	4.0	5.0	-	-	2.0	2.0	2.0	-	-	-	-	3.0	-	-
Dale . . .	110.7	55.2	55.5	20.3	0.2	1.5	22.1	25.0	3.1	-	-	-	21.7	8.2	8.6
Valen . . .	144.2	87.0	57.2	47.6	0.1	1.0	30.6	13.4	7.8	-	-	-	43.2	-	0.5
Neevengården .	164.3	80.4	83.9	23.8	2.8	10.3	24.8	40.1	14.7	5.7	1.5	-	39.5	1.1	-
Rosenberg . . .	30.6	30.6	-	4.9	-	2.9	18.2	-	4.6	-	-	-	-	-	-
Opdøl . . .	61.3	37.5	23.8	12.5	0.8	8.2	11.6	9.5	4.2	1.0	-	-	13.5	-	-
Østmarken . . .	163.5	89.0	74.5	38.1	-	1.6	12.4	7.9	4.5	-	-	-	66.6	32.4	-
Oslo hospitals .	11.3	-	11.3	-	-	-	-	9.1	-	-	-	-	2.2	-	-
Dedichens ⁴ . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Møllendal . . .	36.0	19.0	17.0	-	-	-	18.0	5.0	1.0	-	-	-	12.0	-	-

¹ Garnbinding 27.1, konvoluttarbeide 2.0. ² Kontorarbeider, fjøsarbeider og fyrbøter.
³ Garn og børstehinding. ⁴ Ingen oppgaver er innsendt.

Tabell 15.* Bruk av isolasjon og mekaniske tvangsmidler.

Relevé de l'application de reclusion.

I alt.	Derav.		Uro, voldsom- het etc.		Som kur.		Andre indikasjoner.		I isolasjon og mekaniske tvangsmidler er brukt i følgende antall			
									dager.	timer.	timer (dage- ne regnet til 12 timer).	100 forpleins- dager.
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.				
47	24	23	24	23	-	-	-	-	1727	2	-	18
101	43	58	43	58	-	-	-	-	4821	6194	-	52
39	13	26	13	26	-	-	-	-	54	682	1330	1
59	9	50	9	50	-	-	-	-	7709	80	92588	78
41	41	-	41	-	-	-	-	-	-	-	43547	70
16	16	-	15	-	-	-	¹ 1	-	4707	-	56484	528
188	93	95	79	82	-	-	² 14 ² 13	-	-	-	175406	73
22	11	11	11	11	-	-	-	-	1889	1047	23223	28
34	20	14	20	14	-	-	-	-	1312	-	15744	18
42	17	25	17	25	-	-	-	-	1282	2380	17764	15
47	39	8	32	8	7	-	-	-	673	-	8076	9
134	56	78	46	71	10	7	-	-	488	25155	30961	24
19	11	8	9	8	2	-	-	-	342	175	4279	6
3	2	1	2	1	-	-	-	-	770	-	-	93
40	18	22	17	20	-	-	² 1 ² 2	-	1689	705	20973	20
17	11	6	11	6	-	-	-	-	1068	715	13531	13
29	13	16	12	16	1	-	-	-	-	-	7891	6
18	18	-	18	-	-	-	-	-	1344	-	16128	34
21	10	11	10	11	-	-	-	-	135	215	1835	3
9	5	4	5	4	-	-	-	-	24	58	346	0.4
23	-	23	-	23	-	-	-	-	578	6816	13752	55
19	5	14	5	14	-	-	-	-	-	-	-	-
6	1	5	1	5	-	-	-	-	398	-	4776	15

* Under isolasjon opføres alle tilfelle hvor en syk om dagen holdes alene i rum hvis dør ikke kan åpnes innenfra av den syke. Til mekaniske tvangsmidler henføres enhver innretning som hindrer eller innskrenker den sykes bevegelser, f. eks. tvangstrøie, belte, «buksebjørn», ankel- og alubind o. s. v.
¹ Etter eget ønske. ² Selvbeskadigelse.

Tabell 16. Utdrag av

Relevé des dépenses

	Gaustad.		Eg.		Rotvold.		Rønvik.		Reitgjerdet.	
	I alt.	Pr. ligge-dag.	I alt.	Pr. ligge-dag.	I alt.	Pr. ligge-dag.	I alt.	Pr. ligge-dag.	I alt.	Pr. ligge-dag.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
<i>Ordinære utgifter:</i>										
Lønninger	288 128	2.39	237 545	1.92	238 719	2.06	253 805	2.13	183 961	2.95
Kosthold	252 752	2.10	199 651	1.62	189 054	1.64	190 594	1.60	95 139	1.52
Sykes adspredelse, flids-belønninger etc.	6 468	0.05	8 113	0.07	9 420	0.08	9 207	0.08	7 890	0.13
Vedlikehold av bygnin-gene etc.	27 063	0.22	16 735	0.14	22 670	0.20	27 875	0.23	22 353	0.36
Inventariet	20 991	0.17	14 446	0.12	24 784	0.21	26 062	0.22	18 013	0.29
Lys og brensel	63 166	0.52	52 818	0.43	53 214	0.46	68 584	0.58	34 261	0.55
Medisinske fornødenheter	3 920	0.03	6 344	0.05	5 296	0.05	1 956	0.02	4 650	0.07
Bøker etc.	598	-	450	-	487	-	429	-	906	0.01
Kontorutgifter	1 662	0.01	2 043	0.02	1 132	0.01	1 006	0.01	2 794	0.04
Vask og renhold	15 115	0.13	8 997	0.07	16 636	0.14	14 312	0.12	17 627	0.28
Materialer til arbeidsvirk-somheten	22 003	0.18	37 434	0.30	43 558	0.38	40 801	0.34	12 763	0.20
Jordbruk, gartneri etc. . .	236 309	1.96	59 737	0.49	84 091	0.73	54 157	0.45	19 280	0.31
Andre utgifter	15 724	0.13	6 737	0.05	17 568	0.15	10 794	0.09	45 443	0.73
Tilsammen	953 899	7.89	651 050	5.28	706 629	6.11	699 582	5.87	465 080	7.44
<i>Inntekter (herunder ikke kurlpenger):</i>										
Ved kostholdet	18 590	-	60 572	-	10 993	-	8 426	-	39 120	-
„ jordbruk og gartneri etc.	246 769	-	71 966	-	103 554	-	76 613	-	21 150	-
„ arbeidsvirksomheten	37 659	-	55 420	-	64 672	-	51 010	-	16 763	-
Andre inntekter	81 854	-	4 001	-	57 058	-	53 766	-	381	-
Tilsammen	384 872	-	191 959	-	236 277	-	189 815	-	77 414	-
<i>De samlede ordinære ut-gifter etter fradrag av de nevnte inntekter ved driften utgjorde såle-des ca.</i>										
	569 027	4.72	459 091	3.72	470 352	4.07	509 767	4.28	387 666	6.21
<i>Pr. individ og pr. dag (alt-så pr. forpleiningsdag) kom kostholdet på ca.</i>										
	-	1.45	-	1.58	-	1.37	-	1.23	-	1.35

¹ Herav kr. 2 471 til beklædning. ² Herav til ny bakerovn kr. 16 891, til beklædning fonkabel og centralbord. ⁴ Herav kr. 50 000 til renter av opprinnelig anleggskapital. ⁵ Herav

regnskapene.

et des recettes des hospices.

Kriminal- asylet.		Dikemark.		Veum.		Blakstad.		Sanderud.		Presteseter.	
I alt.	Pr. ligge- dag.	I alt.	Pr. ligge- dag.	I alt.	Pr. ligge- dag.	I alt.	Pr. ligge- dag.	I alt.	Pr. ligge- dag.	I alt.	Pr. ligge- dag.
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
73 608	6.78	573 656	2.37	128 412	1.53	127 836	1.44	214 255	1.80	114 986	1.34
15 357	1.41	409 849	1.69	134 813	1.60	144 625	1.63	188 869	1.59	130 326	1.52
-	-	14 867	0.06	4 334	0.05	4 898	0.06	8 024	0.07	4 196	0.05
4 536	0.42	92 746	0.38	22 482	0.27	21 110	0.24	10 786	0.09	36 421	0.43
3 798	0.35	39 869	0.16	18 579	0.22	23 814	0.27	18 171	0.15	15 898	0.19
5 071	0.47	165 875	0.69	62 221	0.74	29 018	0.33	57 872	0.49	34 709	0.41
-	-	20 775	0.09	2 245	0.03	4 971	0.06	3 898	0.03	3 967	0.05
-	-	1 242	-	531	-	3 282	0.04	681	-	514	-
-	-	4 856	0.02	1 686	0.02			3 357	0.03	1 732	0.02
4 381	0.40	25 556	0.11	6 191	0.07	9 326	0.11	13 934	0.12	5 388	0.06
1 872	0.17	-	-	17 002	0.20	2 239	0.03	8 315	0.07	⁵ 22 755	0.27
-	-	191 993	0.79	60 632	0.72	64 986	0.73	73 918	0.62	54 938	0.64
¹ 7 839	0.72	² 108 031	0.45	8 102	0.10	52 487	0.59	⁴ 110 238	0.93	⁶ 27 450	0.32
116 462	10.72	1 649 315	6.81	467 230	5.55	488 592	5.53	712 318	5.99	453 280	5.30
-	-	1 200	-	12 799	-	4 215	-	6 019	-	7 137	-
-	-	148 073	-	67 135	-	85 863	-	67 946	-	55 521	-
3 139	-	-	-	1 480	-	4 100	-	10 318	-	1 852	-
1 899	-	4 963	-	2 827	-	2 083	-	63 389	-	⁷ 36 178	-
5 038	-	154 236	-	84 241	-	96 261	-	147 672	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁸ 26 117	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	126 805	-
111 424	10.26	1 495 079	6.18	382 989	4.56	392 331	4.42	564 646	4.74	326 475	3.81
-	1.31	-	1.61	-	1.30	-	1.36	-	1.31	-	1.24

kr. 47 390, til transport kr. 24 445, til bil kr. 9 987. ³ Herav kr. 2 004.80 til omlegning av tele-
kr. 15 467 til beklædning. ⁶ Renter. ⁷ Herav beklædningsgodtgjørelse. ⁸ Emolument.

Tabell 16 (forts.). Utdrag

	Faret.		Kristiansands.		Dale.		Valen.	
	I alt.	Pr. ligge-dag.	I alt.	Pr. ligge-dag.	I alt.	Pr. ligge-dag.	I alt.	Pr. ligge-dag.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
<i>Ordinære utgifter.</i>								
Lønninger	121 104	1.63	17 195	1.74	149 119	1.44	129 640	1.22
Kosthold	124 344	1.67	26 360	2.67	132 774	1.28	144 041	1.36
Sykes adspredelse; flidsbelønninger etc.	3 427	0.05	-	-	2 561	0.02	2 462	0.02
Vedlikehold av bygningene etc. } Inventariet	39 344	0.53	3 929 2 860	0.40 0.29	23 073	0.22	22 117	0.21
Lys og brensel	32 783	0.44	2 896	0.29	37 195	0.36	32 974	0.31
Medisinske fornødenheter	4 115	0.06	104	-	5 389	0.05	3 538	0.03
Bøker etc.	668	0.02	-	-	-	-	1 972	0.02
Kontorutgifter	1 111		-	-	1 480	0.01		
Vask og renhold	5 544	0.07	987	0.10	4 593	0.04	3 362	0.03
Materialer til arbeidsvirksomheten	141	-	-	-	27 341	0.26	27 678	0.26
Jordbruk og gartneri etc.	72 268	0.97	-	-	24 709	0.24	47 754	0.45
Andre utgifter	45 065	0.60	1 467	0.15	41 249	0.40	31 255	0.30
Tilsammen	449 914	6.04	55 798	5.64	449 483	4.32	446 793	4.21
<i>Inntekter (herunder ikke kurlpenger).</i>								
Ved kostholdet	11 864	-	-	-	13 475	-	14 149	-
» jordbruk og gartneri etc.	76 520	-	-	-	31 075	-	56 956	-
» arbeidsvirksomheten	1 707	-	-	-	8 635	-	50 294	-
Andre inntekter	52 883	-	-	-	280	-	10 172	-
Tilsammen	142 974	-	-	-	53 465	-	131 571	-
De samlede ordinære utgifter etter fradrag av de nevnte inntekter ved driften utgjorde således ca.	306 940	4.12	55 798	5.64	396 018	3.82	315 222	2.97
Pr. individ og pr. dag (altså pr. forpleiningsdag) kom kostholdet på ca.	-	1.20	-	2.67	-	1.08	-	1.02

Rettelser til samme tabell i beretningen for 1925 (tabell 18).

For følgende asylr skal staa:

- Valen: Ordinære utgifter etter fradrag av inntekter kr. 3.37 pr. liggedag.
Neevengården: Inventariet kr. 29 507, Lys og brensel kr. 85 627, Medisinske fornødenheter, bøker etc. kr. 7 753, Kontorutgifter kr. 2 986, Vask og renhold kr. 9 149, Materialer til arbeidsvirksomheten kr. 0.00.
Rosenberg: Vedlikehold av bygninger etc. kr. 18 547, Inventariet kr. 10 063, Lys og brensel kr. 14 910, Medisinske fornødenheter kr. 608.00, Bøker og kontorutgifter kr. 760.00, Vask og renhold kr. 2 329, Materialer til arbeidsvirksomheten kr. 13 887, Jordbruk og gartneri kr. 0.00.
Østmarken: Kosthold kr. 163 371, Inventariet kr. 21 009.
Kriminalasylet: Andre utgifter kr. 5 881.

av regnskapene.

Neevengården.		Rosenberg.		Opdøl.		Østmarken.		Oslo hospitals.		Møllendal.	
I alt.	Pr. ligge-dag.	I alt.	Pr. ligge-dag.	I alt.	Pr. ligge-dag.	I alt.	Pr. ligge-dag.	I alt.	Pr. ligge-dag.	I alt.	Pr. ligge-dag.
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
195 101	1.59	48 207	1.02	82 041	1.41	202 126	2.10	52 497	2.09	45 400	1.39
210 392	1.71	61 161	1.30	104 905	1.81	141 932	1.47	51 091	2.04	45 750	1.40
3 526	0.03	2 350	0.05	1 994	0.03	6 978	0.07	716	0.03	2 000	0.06
64 542	0.53	9 821	0.21	30 628	0.53	34 466	0.36	16 503	0.66	19 150	0.58
26 288	0.21	10 129	0.21	22 171	0.38	31 595	0.33	6 016	0.24	12 150	0.37
82 840	0.67	12 134	0.26	1 502	0.03	43 718	0.45	19 034	0.76	500	0.02
7 531	0.06	508	0.01	246	-	3 775	0.04	1 661	0.07	300	0.07
3 092	0.03	-	-	1 152	0.02	1 038	0.01	-	-	2 150	0.07
8 722	0.07	690	0.01	3 010	0.05	1 859	0.02	-	-	2 200	0.07
26 746	0.22	2 597	0.06	799	0.01	8 379	0.09	5 281	0.21	-	-
-	-	15 697	0.33	37 631	0.65	29 313	0.30	-	-	-	-
192 101	1.56	-	-	2 406	0.04	17 755	0.18	-	-	-	-
820 881	6.68	88 479	1.88	288 485	4.96	176 842	1.83	9 174	0.37	37 750	1.15
		251 773	5.34			699 776	7.25			167 350	5.11
								² 4 391	0.18		
								³ 1 233	0.05		
								167 597	6.70		
-	-	-	-	17 220	-	3 237	-	-	-	-	-
-	-	-	-	41 543	-	28 765	-	-	-	-	-
-	-	23 651	-	1 994	-	42 602	-	-	-	-	-
-	-	1 856	-	4 173	-	41 499	-	-	-	-	-
-	-	25 507	-	64 930	-	116 103	-	-	-	-	-
	6.68	226 266	4.80	223 555	3.85	583 673	6.05		6.70	167 350	5.11
	-		1.10		1.20		1.13		2.04		1.40

¹ Herav renter kr. 144 625.² Pensjoner.³ Beklædning.

I. Asylene.

Belegget, utvidelser, forbedringer m. v.

E g a s y l. Sammenlignet med de nærmest foregående år er belegget gått litt ned, likeså antallet av nyoptatte patienter. Dette skyldes vesentlig at man har vært forsiktigere med å overbelegge de urolige avdelinger og navnlig ene-værelsene, etter et beklagelig ulykkestilfelle som inntraff på forsommeren, idet en urolig mannspatient blev overfalt om natten inne på et isolat av en med-patient med døden til følge.

Efter den fullførte utvidelse av Dale asyl har man fått overflyttet dit praktisk talt alle de patienter som var hjemmehørende i Rogaland og dets byer. Nyoptagelse fra dette distrikt har man også undgått.

Åpningen av Lierasylet har også lettet plassforholdene. I den senere tid har man således kun forbigående vært nødt til å ha patienter stående på ekspektanseliste.

Det har lyktes å få i stand en utvidelse — foreløbig kun på kvinnesiden — av asyls eneste vaktavdeling med et værelse for 10 urolige syke, adskilt fra denne ved en dør med tykke glassruter og i øvrig utstyrt med endel betryggende innretninger, som gjør rummet nogenlunde skikket for øiemedet. Ominnredningen, som nærmest er iverksatt som en provisorisk foranstaltning, gav departementet sitt samtykke til, idet den ikke medførte større omkostninger enn at de kunde bestrides av asyls ordinære budgett. Herved har man opnådd å få flere vanskelige og urenlige syke, som i årrekker hadde måttet holdes isolert, på fellessal under stadig tilsyn, samtidig som en del isolater har kunnet disponeres for andre isolasjonstrengende patienter. Foranstaltningen har i det hele medført adskillig lettelse for de urolige avdelinger og har også vist gunstige kliniske resultater for de der behandlede syke. Det er meningen å søke gjennomført samme ominnredning også for mannssiden, når man har høstet noget større erfaring, særlig om driftsutgiftene.

På mannssiden har man fått 3 tidligere pleieværelser til disposisjon for de syke, siden de gifte pleiere fikk departementets tillatelse til å spise og tilbringe sin fritid i sine hjem.

R o t v o l d a s y l. På grunn av de pågående restaureringsarbeider har store deler av begge C-avdelinger vært ute av funksjon, hvorved ca. 40 plasser, resp. på manns- og kvinnesiden, har vært rømmet. Ved hjelp av provisoriske anordninger har man døg kunnet undgå å redusere det vanlige belegg.

R ø n v i k a s y l. Kvinneavdelingen har nu 3 vaktavdelinger. Samtlige vaktavdelinger er utstyrt med WC.

På mannssiden foregår for tiden de projekteerte forandringer. Den nye lasarett- og tuberkulosebygning er ferdig. 2. etasje inneholder 9 værelser, hvorav 8 er belagt med funksjonærer, 1 arbeidslokale i kjelleren er optatt av skredderen. Selve sykeavdelingen antas å kunne underbringe 15 syke. Patientene er dog ikke overflyttet ennå, da asylts eget lysverk ikke kan belastes mere.

D i k e m a r k s y k e h u s. Kjøkkenets påbygning og ommnredning blev endelig ferdig. Det skulde nu ved eventuell installasjon av flere kokekar være tilstrekkelig for 900. Ventilasjonsforholdene er meget gode; man merker lite til lukt, damp eller vanndråper nedover veggene. Stekeovnen har eget rum. På selve ovnen er anbragt ventilator av egen type, som suger stekelukten inn, og gjennom kanal under gulvet fører den ut, så der selv under arbeidet er frisk luft i rummet. Vi har fått egne rum for brød, melk, kjøtt, fisk, de to siste med egne fryserum.

Bakeriet er litt utvidet, oppusset, har fast elektrisk ovn, og det gamle utslitte inventar er ombygget med nytt tidsmessig. De videre planlagte forbedringer blev foreløbig stillet i bero.

Tre nye tomannsleiligheter for personalet blev ferdig til jul. Man har her ført 2nen etasje helt op, så man blir fri for skråtakrum.

Innehaversken av den private villa døde i årets løp, og den gikk over til asylet. Vi forhørte med arvingene om vi midlertidig fikk anvende den til forvalterbolig. — vi trenger hans leilighet til utvidelse av kontorer, laboratorium, etc. —, men det blev avslått. Vi har forhørt om nogen privatpatient vil leie den, men uten resultat. Bygningen kan ikke som den er brukes til annet enn rolige og helt trygge syke (6 å 7 + 1 pleierske), men av slike patienter har vi så få at den åpne avdeling aldri er fullt besatt. Av denne grunn har vi kunnet ta et firesengsrum på loftet til vevstue for kvinner.

V e u m s y k e h u s. På grunn av plassvanskelighetene har man ikke kunnet imøtekomme alle andragender om innleggelse av syke her, og flere sløve, uhelbredelige syke har man måttet overføre til privatforpleining, som det nu synes å være forholdsvis lett å få.

B l a k s t a d a s y l. Plassforholdene ved asylet har også i 1926 vært gode, så ingen syk er blitt avvist på grunn av manglende plass.

F a r e t a s y l. Asylet har fremdeles arbeidet med et betydelig overbellegg, ennå større enn foregående år, og ansøkningen om innleggelse er fremdeles så stor at det er umulig å imøtekomme alle. For tiden er der på ventelisten 8—10 syke, som alle synes i høi grad å trenge asylforpleining. Å søke disse anbragt på andre asyler viser sig håpløst; der er bare avslag å få på alle kanter.

D a l e a s y l. Fra andre asyler blev efter ommnredningen overflyttet 23 mannspatienter, hvorav de fleste (14 mann) fra Eg asyl. Foruten fra fylkets bygder og Stavanger by har man tatt imot alle patienter fra Haugesund og øvrige byer og ladesteder innen fylket som ikke er medeiere av asylet. For mannssavdelingens vedkommende vil man sikkert kunne vedbli med det i en årrekke

fremover, da der ennå er henimot 40 ledige plasser. Der er nu 205 mannsplasser i asylet. For kvinneavdelingens vedkommende er der allerede et lite overbelegg, så det sannsynligvis ikke blir lenge før man må innskrenke sig til det egentlige optagelsesdistrikt. I mai 1926 blev den åpne kvinneavdeling (kolonibygningen) med plass for 20 patienter tatt i bruk. Der blev straks overflyttet 13 patienter, og belegget har i almindelighet vært 15—16 patienter. Da man har hatt rummelig med plass i hovedavdelingen, har man hittil bare hatt absolutt rolige, arbeidsdyktige patienter i denne avdeling.

Ved ominnredningen av det gamle asyl blev innredet en egen epidemiavdeling med plass for 7 patienter (i en sal og et værelse), tekjøkken og bad. I denne avdeling er de tuberkuløse menn havnet.

N e e v e n g å r d e n a s y l. Oppussingen av asylet er fortsatt. Særlig er C II M helt ominnredet. På kvinnesiden er der lagt parkettgulv i dagligstuen og spisestuen i B, og badet i C er ominnredet. Varmtvannsledningene er i nokså stor utstrekning omlagt til kobberør. På centralvarmeanlegget er isolasjonen utbedret. Takrenner og takverk er likeså erstattet og i stor utstrekning fornyet. Hustelefon er innlagt.

O p d ø l a s y l. Det var tanken at man allerede i mai skulde hatt den nye asylbygning ferdig til innflytning, men det viste sig at murene var så fuktige i flere av rummene at man måtte la malingen henstå til sommeren, og først ca. 20 august kunde man begynne overflytning av kvinner fra den gamle bygning. 25 august kom den første sending fra Rotvold; i midten av september, da man hadde alle rum ferdige, kom den annen, så i begynnelsen av oktober var belegget 113 kvinner — pr. 31 desember 1926 var det 122 —, altså fullt belegg, og nu 3 måneder senere er her 131, altså overbelegg, så det har nok vært påkrevet at man fikk flere asylplasser i fylket.

M ø l l e n d a l s a s y l. De gamle bygninger har gjennom mange år tiltrengt jevnlige og til dels kostbare reparasjoner. I cellene har jeg latt nedlegge parkettgulv, likeledes i det mest benyttede fellesværelse; linoleum, evbølitt og andre gulvbelegg har vist sig uholdbare, og nu antar jeg at parkett vil vise sig varigere. Cellegangene, de andre ganger, spiskammer og kjøkken er belagt med singolitt og dette siste oppusset.

Sundhetstilstanden

har gjennomgående vært meget god ved samtlige asyler. Der har vært en del tilfelle av influensa ved flere asyler, uten at denne har antatt karakter av en ondartet epidemi.

Ved **O s l o h o s p i t a l s a s y l** optrådte i mai 1926 et tilfelle av **t y f o i d f e b e r** hos en paranoid dement patient som hadde vært i asylet siden august 1923 og ikke senere vært utenfor dette og for en stor del vært i eneværelse på grunn av sin uro, delvis voldsomhet og ødeleggelseslyst. Hun blev behandlet i epidemiavdelingen på Ullevål fra 20 mai til 3 juli 1926. Efter tilbakekomsten

har hun vært påtagelig roligere og lettere å stelle enn før, men er dog fremdeles lunefull og delvis ødeleggende. Fæces- og urinprøver fra de pleiersker og patienter som hun navnlig hadde vært sammen med blev undersøkt i Oslo helseråd med negativt resultat. Det lykkedes således ikke å bringe smitekilden på det rene. Heldigvis har der hittil ikke optrådt flere tilfelle.

II. Patientene. Behandling m. m.

Arbeidsvirksomhet.

Arbeidsvirksomheten har vært drevet ved asylene i de samme spor som i de senere år.

Ved Reitgjerdet asyl har ca. 80—100 patienter daglig vært beskjeftiget med arbeide ute og inne, om sommeren hovedsakelig med utearbeide fordelt på 4 å 5 arbeidslag.

Dikemark sykehus. Sysselsettelsen av patientene går fremover. Også ifjor fikk vi innrettet en vevstue på et avdelingsloft på mannssiden, hvor nu 8 vevstoler er i gang. På den åpne kvinneavdeling, som vi aldri har fullt belagt, er et 4-sengs rum på loftet tatt til vevstue. Under de svære snefall i vinter har vi hatt opptil 50 mann av patientene optatt med snemåking ved siden av sneplogen; vi har derved stadig kunnet holde veiene innenfor asylene åpne. Imidlertid tror jeg ikke at man med dette asyls optagelsesforhold vil kunne gjøre regning på å komme nevneverdig høiere op med tallet for arbeidende.

Sanderud asyl. På utearbeide: ved gårdsbruket, i gartneriet, i havene og med vedhugging har virksomheten vært drevet forholdsvis i samme utstrekning som tidligere. Innendørs har der særlig vært godt resultat for vevningens vedkommende, både på kvinne- og mannssiden, hvor respektive 9 og 3 vever har vært i anvendelse. Ved å variere mønster og farver synes det som at arbeidet har gått særlig interessert. Foruten kjoletøier og gardiner har der vært vevet duker, gulvløpere, servietter, støv- og skurekluter og skjortelerreter i forskjellige farver. På mannssiden drives dernæst foruten vanlig håndverksarbeidet særlig med dørmattefletting, tøffelfletting, kurvfletting og børstebinding. Arbeidsvirksomheten kan vel således sies å være i god gang, men ennå har det ikke lyktes å finne passende beskjeftigelse for en hel del av de sløvere patienter, som fyller op i dagligstuene. Der forsøkes å adsprede dem med aviser og høitlesning.

Presteseter asyl. Arbeidsvirksomheten har også i år vært tilfredsstillende. Utover høsten og vinteren blev der drevet med stubbe- og stenbryting på nybrott. Dessuten verkstedsarbeider med børstebinding, manillafletting og lagning av tøfler. Veving er nu kommet i gang også på vaktavdelingen på mannssiden, vesentlig båndveving, men også en del kunstveving på små vevstoler som kan anbringes i sengen. På kvinnesiden har der, som sedvanlig, vært 3 vevstoler i gang, og asylet holder sig med blåtøi etc., delvis med gardiner.

V a l e n a s y l. Arbeidsvirksomheten har vært drevet som før. Arbeidsprocenten pr. dag var 53.2 menn og 42.7 kvinner. Som ifjor deltok manns-patientene med rydning av jord og forskjellige planeringsarbeider. De siste 2 år er nydyrket gjennomsnittlig 10 mål jord pr. år, et arbeide som for en stor del er utført av patienter, pleiere og gårdsfolk. Likeledes har patienter og pleiere hugget og bragt frem til kjørings all den ved som er hugget på asylgården samt endel av tømmeret. — Jord- og skogsarbeide liker patientene svært godt. En patient har næsten hele året vært optatt med malerarbeide.

Ø s t m a r k e n s y k e h u s. Eftersom sykehuset med årene har fått bedre arbeidslokaler er der blitt en påviselig bedring i arbeidsvirksomheten, og dagligrummene er etterhvert blitt mere og mere tomt for arbeidssky personer.

Syke i familiepleie under asylenes tilsyn.

R o t v o l d a s y l. Utsatt i privat forpleining ved asylets foranstaltning blev 16 syke, deriblandt 5 i asylets gamle optagelsesdistrikt, Malvik, Strinda og Klæbu.

R ø n v i k a s y l. Det lar sig ikke nekte for at ved dette asyl har der i årenes løp ophopet sig et ikke ringe antall av pleiepatienter som meget godt egnet sig for familieforpleining. Paa kvinnesiden er det lykkes mig å rydde nokså bra op, men størst vanskeligheter volder mannssiden, hvor der endnu er ganske mange som med nytte kan forpleies annensteds. Når der således i året 1926 er utskrevet 13 flere enn innkommet, har dette sin forklaring i at det har lykkes mig å få vekk forpleiningspatienter fra de åpne avdelinger.

Som regel er det asylet som skaffer forpleiere. Betalingen bestemmer asylet i henhold til tidligere avtale med fylkesmennene. Når forpleieren avhenter patienten, underskriver han kontrakten i 4 eksemplarer. Disse sendes så fylkesmennene til videre forføining. Det viser sig vedvarende å være heldig for asylet at ikke kontrakten opprettes ulovlig som før mellem asyl og forpleier, da der heller ikke i 1926 er innkommet anmodning om på nytt å ta tidligere utsatte inn.

Vanskeligst er det å få anbragt menn i familieforpleining. Jeg foretok derfor i høst en tur til Misvær i den hensikt å få anbragt menn der. Jeg har allerede sett resultat derav, og jeg har nu godt håp om fremgang, da flere forpleiere har meldt sig.

S a n d e r u d a s y l. Sinnssykekoloniene i fylkets sydlige del («Kongsvingerkoloniene»), som er underlagt Sanderud asyls kontroll, har vært innsisert jevnlig av den ansatte sykepleierske og 9 ganger av asylets direktør. Nogen større misligheter har ikke funnet sted. Imidlertid anses denne forpleiningsmåte av sinnssyke fremdeles så lite tiltalende og betryggende at ønsket om å opheve disse kolonier stadig har vært tilstede. En berettiget kritikk har dog for enkelte av koloniernes vedkommende kanskje ikke vært på sin plass, idet både evnen og viljen til å stille godt for de sinnssyke må sies å ha vært tilstede. 2 kolonier er nedlagt i 1926. Begge var av de minst bra, hvorfor anledningen blev benyttet

til å nekte disses fortsatte beståen, da innehaveren døde og enken søkte om autorisasjon til å fortsette. Begge disse steder gikk da over til å bli private forpleiningssteder med 2 pasienter på hvert sted, idet det ikke hadde manglet på vilje eller samvittighetsfullhet hos familien, men mere på evnen til å styre en koloni.

Antallet av sinnssyke i disse kolonier er, siden inspeksjonen fra asylet trådte i kraft i 1920, betydelig redusert. Den gang var der 10 kolonier med tilsammen 164 pasienter, pr. 1 januar 1927 var der 7 kolonier med tilsammen 106 pasienter. Dessuten er der 4 forpleiningssteder med tilsammen 13 pasienter, i alt altså 119. Av disse er nu 43 hjemmehørende i Hedmark fylke, 45 i Oslo og resten mere enkeltvis på forskjellige andre kanter av landet.

P r e s t e s e t e r a s y l. Familieforpleiningen synes nu å skulle få en større utbredelse. Befolkningen synes å ha gjort sig mere fortrolig med de sinnssyke, og der melder sig inn flere som forpleiere.

O p d ø l a s y l. Pasienter til privatforpleining ønsker nu mange av gårdbrukerne heromkring. Efterspørselen er større enn tilgangen på skikkede syke.

Ulykkestilfelle. Selvmord.

E g a s y l. Ved 7¹/₂-tiden om aftenen 20 mai merket et par av asylets funksjonærer som opholdt sig ute i bakgården at der lød høie skrik fra D-avdelingen på mannssiden, og underrettet straks et par pleiere. Da disse passerte D-gangen for å hente isolatnøkkelen, hørte de spektakkel fra et rum hvor der opholdt sig en urolig, meget sløv 58 år gammel pasient, O. H., sammen med 2 andre; men da de straks efter kom tilbake og åpnet døren, var alt stille. Mens de to andre pasienter var på plass, lå nevnte O. H. i en forvridd stilling ved døren. En av de andre pasienter, 20 år gammel, lidende av schizofrenia og hittil ansett som en temmelig harmløs og ufarlig pasient, pustet hurtig og tungt og medgav straks å ha vært i slagsmål med H., idet han anførte at denne hadde overfalt ham. Overpleieren og assistentlægen kom straks tilstede og litt senere også reservelægen.

Pasienten lå bevisstløs, som ovenfor beskrevet, og med lukkede øine. Han frembød flere ytre kontusjonsmerker, således en subkutan blodsuffusjon utad for høire øie samt smerter på høire side av halsen, som efter kvelningsforsøk. Der sås blod i høire neseåpning og for munnen blodfarvet skum. Pulsen var i begynnelsen ca. 72, regelmessig, noget bløt, blev efterhvert dårligere. Man merket straks et sukkulent emfysem over venstre thorax-halvdel, som efterhvert utbredte sig bakover mot ryggen og nedover abdomen. Der kunde til sine tider høres tydelig ventilblåsing fra venstre lunge, likesom perkusjonslyden over venstre forflate var tydelig tympanitisk. Over abdomen var der adskillig stramning, og man hadde inntrykk av en opfylling i høire halvdel, hvor der også syntes å være litt dempning. Ekstremitetene var til å begynne med fullstendig slappe, men efterhvert kom der rigiditet, særlig uttalt for armenes vedkommende,

hvor der også senere optrådte lette tremorlignende rykninger. Man antok at der forelå en intrakraniell blødning samt en komplisert ribbensfraktur, og anså patientens tilstand for håpløs. Man fant det dog riktigst å legge ham inn på Kristiansands sykehus' kirurgiske avdeling, hvor han avgikk ved døden den påfølgende morgen kl. 7 $\frac{1}{2}$.

Tilfellet blev straks meldt kontrollkommisjonen, som i et samme dag avholdt møte fant at saken burde anmeldes til politimesteren i Kristiansand med anmodning om å foranledige obduksjon og rettslig undersøkelse. Medisinaldirektøren blev likeledes tilstillet en utførlig innberetning om saken.

Resultatet av den rettslige undersøkelse var at der ikke kunde legges asylets funksjonærer noget til last for ulykkestilfellet.

Obduksjonen viste at dødsårsaken skyldtes umiddelbar beskadigelse av hjernen. Dessuten var venstre lunge så alvorlig skadet at også denne lesjon måtte antas å ha villet bevirke døden.

R o t v o l d a s y l. En patient døde ved drukning under badning. Som i skrivelse til departementet gjennom kontrollkommisjonen av 11 juli anført var der ingen grunn til å anta at der forelå annet enn et ulykkestilfelle.

R e i t g j e r d e t a s y l. Patientenes forhold under asylopholdet har i det store og hele vært upåklagelig. Voldshandlinger er sjelden forekommet. Et alvorlig tilfelle må dog nevnes: En patient på en av storiisolatene overfalt en natt en av sine medpatienter mens denne lå og sov, og slog ham i hodet med et gummimøbel. Den overfalne lå i flere dager bevisstløs før han avgikk ved døden. Ved obduksjonen konstatertes kraniefraktur og indre forblødning.

V e u m s y k e h u s. En 56 år gammel dement, urolig kvinne, som var ustø tilbens, falt og støtte herunder hodet mot veggen, så hun fikk en commotio cerebri, som nogen timer efter medførte mors.

En kvinne som på grunn av plassmangel i centralavdelingen måtte ligge i koloniavdelingen om natten fikk en natt åpnet et vindu i 2den etasje og slapp sig ned fra dette. Ved fallet fikk hun sitt ene fotledd så sterkt beskadiget at hun ikke kunde komme videre. Hun blev sendt til sykehus i Fredrikstad, hvor det ved røntgenfotografering viste sig at foten var subluksert bakover, hvorved tibia og fibula var blitt sprengt fra hverandre ved fotleddet og begge maleoli frakturert. Efter reposisjon og anleggelse av gipsbandasje opnådde man tilheling med særdeles godt resultat.

S a n d e r u d a s y l. I høst hendte det at en patient forsvant og efter en stunds — 1 måneds — forløp blev funnet igjen som død. Før han blev innlagt i asylet hadde han på hjemstedet ofte forsvunnet for nogen dager og da opholdt sig i skogen, til han vendte hjem av sig selv. Han hadde også nogen ganger foretatt rømninger fra asylet, men kommet igjen enten samme dag eller efter 1 à 2 dagers forløp. Denne gang hadde han vært med på innhøstingen av kornet, og vedkommende pleier var særlig anbefalt å passe på ham. Men ved uaktsomhet fra dennes side fikk han anledning til å stikke av, og der hadde formodentlig

gått 10 minutter à 1 kvarter innen hans forsvinnen blev opdaget. Der blev da straks søkt efter ham, og eftersøkning fortsattes de følgende dager på alle tenkelige steder i asyllets omegn. Undvikelsen blev også meldt til hjemstedet og til lensmennene og i lokalavisene, men alt forgieves. Frykten for at han var omkommet på en eller annen måte viste sig også til slutt begrunnet, idet han, efterat en måned var gått, tilfeldig blev funnet, og da som død i en utlåve et stykke ute i bygden. Han hadde da antagelig ikke vært død mere enn nogen få dager, og likets tilstand tydet ikke på at døden skyldtes annet enn avkreftelse. Asyllets kontrollkommisjon var straks meddelt undvikelsen og dødsfallet, og efterat saken var nærmere undersøkt, fant kommisjonen at der ikke kunde tillegges andre enn vedkommende pleier nogen skyld i det inntrufne.

Presteseter asyl. En ung mann som døde av paralysis cordis lå her ca. 8 dager. Han hadde i et depressivt anfall i hjemmet skåret over luft-røret. Blev derfor innlagt i sykehuset på Eidsvoll. Da han kom derfra, var han like depressiv, hvorfor den behandlende læge la ham inn i asyllet. Han var ved innkomsten meget medtatt, cyanotisk, hadde et pipende åndedrett og måtte sitte i sengen. Pulsen var hele tiden liten, bløt og til dels uregelmessig. Ved obduksjonen viste der sig i luftrøret et fast arr som ikke kunde passerer av en blyant.

Opdøl asyl. Dessverre hadde asyllet julaften det første tilfelle av suicidium. Den gående nattevakt, der som tidligere vikar og feriepleier var vel kjent med forholdene, hadde fått lov til å bytte med den sittende nattevakt, da han var dårlig i foten. Vedkommende mannspatient hadde tatt med sig i sengen et par lange, vevede strømpebånd tilhørende en annen; han hadde fått dem festet i sengens hodegjerde; liggende i sengen og med laken og ulltepper over hodet lykkedes det ham å få strupe sig, uten at vakten blev opmerksom på det. Da det opdagedes, blev straks kunstig respirasjon satt i verk, men forgjeves. Politiforhør blev optatt, men der fantes ikke grunn for offentlig påtale. Som nattevakt fant direktøren imidlertid å måtte gi ham avskjed.

Østmarken sykehus. Av døde er opført 2 kvinner under døds-årsak: drukning. Den ene hadde i to år vært i sykehuset og var på et besøk i hjemmet. Under tilbakereisen på dampskibet, hvor såvel hennes mann som en kvinnelig slektning var med som følge, fant hun anledning til å kaste sig i sjøen, uten at nogen på skibet var opmerksom derpå. Hun blev ikke gjenfunnet.

Den annen kvinne hadde i årrekker vært et yderst hypokondrisk menneske med en sterk kyphoscoliose og for øvrig av så små krefter at hun aldri beveget sig lengere utenfor enn på trappen. Suicidale tendenser hadde hun aldri fremvist. Da hun en dag ikke kom til middag, blev der lett efter henne, og hun blev funnet liggende i sjøkanten død og med våte klær, men uten nogen ytre molest. Det hele kom som en meget stor overraskelse, da hun ikke var tiltenkt å ha såpass krefter at hun kunde komme nedad ved egen hjelp, den vanskelige vei til sjøen.

Sykehistorier.

Sanderud asyl. En kvinne og en mann som var innlagt med sinns-
sykeattest blev funnet ikke å kunne regnes som sinnssyke. Den ene av disse,
en 60 år gammel kone, innkom i asylet 18 november. Ifølge lægeoplys-
ningene hadde hun «helt fra 20-års alderen hatt anfall av nervøs brystkrampe,
muligens også større hysteriske anfall. Hun hadde også lidt av nyresykdom,
gallesten, blæresykdom og øiensykdom. I første halvdel av august sistleden
var hun begyndt å bli søvnløs med uro om natten, var sutrende og hadde et
lidende ansiktsuttrykk. Hun var bedret endel utover, men i slutten av oktober
var hun meget nervøs, gråtende og skjelvende med hyppige anfall av smerter
i bryst og mave og var under disse anfall urolig og ofte voldsom. Hun brekket
op næsten alt hun spiste og magredes adskillig av. Abdomen var på den tid stor,
meteoristisk, ellers var der ved fysikalsk undersøkelse intet særlig å påvise.
Urinen normal. Hun klynket og klaget imidlertid over smerter, så husets folk
ikke fikk fred. Etterat en menighetssøster var tilkalt, blev hun en tid roligere,
men da denne var borte et par dager, blev det igjen verre med hende. Hun
fikk ikke sove, var til dels voldsom og vilde op. Hun ropte også efter kniver,
så man trodde hun vilde drepe sig. Stemningen holdt sig meget nedtrykt,
visstnok vesentlig gjeldende hennes legemlige sykdom. Der var ingen annen
vrangforestilling enn at hennes klager ikke stod i noget rimelig forhold til hvad
der fysikalsk og objektivt kunde påvises. Der var ingen sikre sansebedrag.
11 november har videre den innleggende læge notert: «afebril, puls 88,
regelmessig, respir. synes ubesværet, men som regel klynker hun stadig. Ofte
er resp. meget frekvent, som i angst. Intet patologisk påviselig over bryst-
organene. Abdomen fremdeles stor, meteoristisk, bløt og uømfindtlig. Tid-
ligere hadde den vært eksessiv ømfindtlig, undtagen når opmerksomheten bort-
lededes. Vannlatning i orden, avføring uregelmessig.» Som grunn til asylinn-
leggelsen anførtes: «Den dype depresjon, fare for sucidium og vanskelighet
med ernæringen og forpleiningen.»

Ved innkomsten i asylet (18/11) så hun medtatt og lidende ut; hun klaget
særlig over sine underlivssmerter og sin matthet. Ellers gav hun et tålmodig
inntrykk. Det lykkedes heller ikke på asylet å hjelpe henne til å beholde nevne-
verdig av den næring hun nøt, idet denne straks og for det meste kom op igjen.
Over det mest smertefulle sted, nemlig nedenfor kostalbuen på høire side, hvor
også ømfindtligheten angaves verst, kunde man på asylet påvise en spent elastisk
tumor. Grensene for denne var dog utydelige. Om denne tumor skrev sig fra
nyren eller galleblæren kunde ikke med bestemthet avgjøres, hvilket også
øfterlot nogen tvil hos en tilkalt kirurg. Urinen var ved innkomsten noget
uklar med spor av albumin; puss eller sukker kunde derimot ikke påvises. (På
grunn av almentilstanden fant man ikke operasjon tilrådelig.) Kreftene svant
hurtig, og hun døde 29 s. md. efter således 11 døgnasylhold.

Ved obduksjonen fantes høire nyre adskillig forstørret (10×15 cm.), og da der gjordes et innstikk, flommet masser av grågrønt puss ut. Av nyresubstansen var praktisk talt intet tilbake. Venstre nyre var betydelig forstørret, vekt 430 gr., snittflaten var blek, men tegningene for øvrig nærmest normale. Galleblæren var også betydelig forstørret og fylt med et misfarvet, lyst grågrønlig, tyktflytende innhold. I denne fantes en henved hasselnøttstor sten. En sådan fantes også, men av mindre størrelse, midt i ductus cysticus. Den satt fast, men lot sig dog presse ned i galleblæren. Leveren var også forstørret, vekt 2 145 gr. og anæmisk. Milten veiet 568 gr., den var fast, med lett avløselig kapsel.

Efter hennes sykehistorie, og efter det fysikalske fund som blev gjort på asylet, sammenholdt med obduksjonsfundet, kom man her til det resultat at avdødes klager og øvrige optreden var helt forståelig og naturlig, om enn til sine tider med et hysterisk preg.

Den annen, som ikke kunde anses som sinnssyk, var en ung mann på 19 år. Han innkom om aftenen 8 desember i en helt forvirret tilstand. Før på dagen hadde han vært i Hamar i anledning av en farskapsstevning, som skulde gått ham meget nær, og etterpå denne hadde han nydt «hjemmebrent» sammen med en kamerat. Hvor meget han hadde drukket og nærmere om varens kvalitet er det ikke lyktes å få sikker rede på. — Utpå eftermiddagen var han kommet til sitt hjem efter å ha reist på jernbanen vel en halv times vei, og uten at man da hadde merket noget særlig på ham. I hjemmet hadde han også spist til aftens, men var så plutselig blitt helt forvirret og voldsom så der måtte tilkalles flere menn for å holde styr på ham. Sådan var situasjonen da den tilkalte læge kom tilstede. Han kunde fremdeles intet oplyse om å ha drukket noget, og der kjentes ingen spritlukst av ham. Forholdene i vedkommendes hjem var sådanne at lægen fant det nødvendig å få ham fjernet snarest mulig, hvorfor han blev begjært innlagt på asyl. Ved innkomsten var han fremdeles meget forvirret, men efter å være avklædd og bragt til sengs i eneværelse blev han rolig og noget klarere, så han kunde gi endel svar, hvorav man fikk inntrykk av dagens opplevelser. Om natten lå han efter et sovemiddel helt stille og var også neste morgen rolig, spiste og var ellers medgjørilig, men ennå var han tung og kunde ikke helt fatte situasjonen. Utover dagen klarnet han imidlertid mere og mere til og kunde meddele blandt annet at han hadde nydt den hjemmebrente spirituosa som pjolter. Hvor meget han hadde nydt kunde han imidlertid ikke sikkert opgi, men vant som han var til spirituosa, hadde han ikke følt sig særlig genert av det, før han efter å ha spist i hjemmet plutselig følte mavesmerter og at det sortnet for øinene, og så husket han ikke mere, før han litt efter litt kom til sig selv på asylet. — Det skal bemerkes at en litt eldre bror av ham for vel ett år siden var behandlet på asylet for imbecillitet.

Adspredelser og underholdninger for de syke.

Ved samtlige asyler er avholdt regelmessige gudstjenester og de vanlige fester i årets løp. Av særlige tilstellinger nevnes:

E g a s y l. Blandt adspredelser for de syke kan nevnes at der — i likhet med de nærmest foregående år — også ifjor i nyttårshelgen blev opført et par fornøielige syngestykker av elever ved Kristiansands latingymnasium. Disse teaterforestillinger er nu blitt en fast årlig institusjon, øiensynlig til like megen glede for patientene som for de optrедende.

R o t v o l d a s y l. Til patientenes underholdning har der vært holdt de vanlige fester og utflukter, kinematografforestillinger etc.

D i k e m a r k s y k e h u s. I vinterhalvåret flere ganger kinematografforestillinger.

V e u m s y k e h u s. Etterat den nye reléstasjon for kringkasting i vinter blev åpnet i Fredrikstad og man nu kan benytte krystallapparater her, har man anskaffet flere sådanne til sykeavdelingene. Hvert apparat forsynes med flere telefoner. Neppe noget har hittil bidratt mere til å glede og adsprede de syke enn radio, og man har derfor nok av ivrige lyttere blandt dem her. Kringkastingselskapet har i forståelse av radioens betydning for de sykes adspredelse vist oss den store imøtekommenhet å la sykeavdelingene få 9 frilicenser for 1 — en — betalt licens.

B l a k s t a d a s y l. Fra en tidligere patient har asylet som gave mottatt et kinematografapparat, så der har vært avholdt kinematografforestillinger i vinterhalvåret.

S a n d e r u d a s y l. Der foretas daglig spaserturer på landeveien og en gang imellem kjøreturer. Ved velvillig assistanse har der også vært musikkunderholdning og fremvisning av lysbilleder. Endelig kan nevnes at enkelte patienter, med eller uten følge, har tatt turer til Hamar til overvær av sportsstevner eller kinoforestillinger.

V a l e n a s y l. Som ifjor får dertil egnede patienter etter tur foreta kjøreturer med asylets vogn, likesom man flere ganger har foretatt utflukter pr. bil med patientene. Det er særlig kvinnene som liker disse turer.

Ø s t m a r k e n s y k e h u s. Til underholdning er der sørget for aviser og illustrerte blad i alle avdelinger, og sykehusets kino har vært til megen fornøielse.

M ø l l e n d a l a s y l. Til underholdning og adspredelse for patientene har jeg latt installere radio med høitaler, likeledes er grammofon anskaffet; fjellturer under ledsagelse av pleiere og pleiersker har vært arrangert, likeledes bilturer i byens omegn og besøk på kinematograf.

III. Personalet.

Eg asyl. Nytt elevkursus blev påbegynt i høst med 3 mannlige og 2 kvinnelige elever.

Rønvik asyl. Elevkurset fra 1925 eksaminertes 3—4 mai 1926. 5 kvinnelige elever, hvorav 2 sanitetselever samt 3 mannlige elever, bestod eksamen. I september 1926 begynte det nye kursus med 6 kvinnelige elever, hvorav 2 sanitetselever, samt 1 mannlig elev. Asyls overlæge underviser 1 time ukentlig, reservelægen 2. I likhet med de tidligere år gjennomgår de kvinnelige elever kurs i barselpleie samt praktisk, generell sykepleie med Røde Kors søster som lærerinne, da asyls overpleierske ikke er utdannet som sykepleierske.

Den fungerende reservelæge, frk. Thora Sommerfeldt Lie fratrådte som reservelæge og etterfulgtes av distriktslæge Johan Christian Schaaning Schiørn.

Fra 1/1 1927 er ansatt som assistentlæge: Herman van Kervel Jelstrup Thrap-Meyer.

Reitgjerdet asyl. Tidligere assistentlæge ved asylet, J. Bang blev 1/7 1926 ansatt som reservelæge ved asylet.

Kurser for pleiere har som tidligere vært avholdt med to forelesninger ukentlig i høst- og vintermånedene, ledet av direktøren og reservelægen.

Dikemark sykehus. Dr. R. Opsahl blev reservelæge ved Dale asyl og fratrådte høsten 1926. Dr. B. Horne fratrådte 31/12. Som nye assistentlæger blev ansatt dr. E. Härne og dr. R. Engebretsen. Avdelingslæge Gjessing hadde permisjon i 5 mdr. til en studietur i U. S. A.

For øvrig har forholdene i det hele vært meget stabile, undtagen for det kvinnelige pleiepersonale, hvor mange har sluttet for å inngå ekteskap, eller av andre grunner.

Sanderud asyl. Asyls reservelæge T. Seip fratrådte 1 juni, idet han fikk ansettelse ved Blakstad asyl. I stedet blev ansatt distriktslæge L. Green, som nettop hadde gjort et halvt års tjeneste ved Gaustad asyl og tidligere også hadde hatt asyltjeneste. Assistentlægestillingen har det — tross gjentatte avertissementer — ikke lyktes å holde besatt, hvilket føles adskillig vanskelig, da asyls patientantall begynner å nærme sig 350. Blandt sykepleierskene har der vært ikke så lite ombytte, idet 12 søstre forlot sine stillinger ved asylet i det forløpne år. Disses tjenestetid varierte fra 3 måneder til 2 år og 9 måneder, gjennomsnittlig 19 måneder. De fleste som blev spurt oplyste at de hadde fått stillinger på almindelige sykehus, og at de ikke hadde tenkt sig asyltjenesten anderledes enn som en fortsatt utdannelse, eller for å prøve sig i sådan tjeneste. Nogen som hadde tatt ansettelse på andre asyler opgav at de fant det dyrt å leve her og lengtet tilbake til Oslos nærhet. I de senere år er der i sykepleien ved asylet kun ansatt fullt utdannede sykepleiersker («søstre»), og da fortrinsvis «Ullevålsøstre». Asylet har full grunn til å være tilfreds med dissers arbeide og forhold, men det er jo en stor ulempe når de, som det har vist sig, er blitt så kort

i sine tjenester. Der har vært 4 elever, 2 mannlige og 2 kvinnelige, som da har fått sin undervisning dels av oversykepleiersken og dels ved det teoretiske kursus som reservelægen har holdt for pleierpersonalet. På siste kursus deltok 8 i det hele, hvorav 3 elever.

Presteseter asyl. Der er på alle avdelinger kvinnelig betjening, for det meste utdannede søstre. Kun på den urolige mannsavdeling er der 2 mannlige pleiere ved siden av pleierske. Denne ordning virker meget tilfredsstillende.

Dale asyl. Asyls avholdte direktør, overlæge Wingard, som i de par siste år har vært sykelig, tok avskjed fra 1/9, og dr. Carrière, som midlertidig var konstituert, fratrådte 1/7. Dr. R. Opsahl, som 1/6 tiltrådte som reservelæge, bestyrte asylet etter dr. Carrières fratreden og til den nyansatte direktør A. Dahlø tiltrådte 1/11. Dr. Inga Aase har gjort tjeneste som assistentlæge i det hele år (ansatt 1/1 1926).

Pleiepersonalet. På kvinneavdelingen er ansatt kun utdannede sykepleiersker. På mannsavdelingen er der 6 kvinnelige pleiersker, hvorav 3 utdannede sykepleiersker. Med «Norske Kvinners Sanitetsforenings» avdeling i Stavanger har de siste år vært den ordning at til stadighet 3 søstre har gjort et års tjeneste på asylet for utdanning i sinnssykepleie. For disse og nyansatte søstre har vært avholdt teoretisk kursus i sinnssykepleie.

Valen asyl. Som reservelæge er ansatt cand. med. Leif Gerhard Øverland med tiltredelse 1 april 1927.

Neevengården asyl. Reservelæge Langfeldt, som 12 juni 1926 tok doktorgraden på sin avhandling «The endocrine glands and autonomic systems in dementia præcox», har vært permittert i studieøiemed til utlandet hele annet halvår 1926. Som assistentlæge har fungert stud. med. Arthur W. Gammelgaard til 30 juni, stud. med. Reidar Bing fra 1 juli til 30 august, stud. med. Sjur Amundsen fra 1 september til 30 desember og cand. med. Audun Schjøtt fra 1 juli. På mannssiden blir der nu ansatt sykepleierker i større utstrekning. Også overpleierposten blev ved siste ledighet besatt med en sykepleierske.

Opdøl asyl. Her er fremdeles kun mannlige pleiere på mannssiden. Stillingen er meget ettertraktet, og med de pleiere man nu har har man grunn til å være tilfreds. De legger i ganske annen grad godviljen til enn før -- i jobbetidens dager. Alle pleierne er fra Romsdal eller Nordmøre.

Østmarken sykehus. Når undtas nattevaktene består det kvinnelige pleiepersonale av fullt utdannede sykepleiersker og elever fra Sanitetsforeningen og Røde Kors. Det synes som den tidligere nød på utdannede sykepleiersker er borte, så ethvert sykehus for sinnssyke kan skaffe sig et utdannet kvinnelig personale, og som følge derav kan det mannlige pleiepersonale i avdelingene forminskes, hvorved sykehuset mere antar preg av en medisinsk institusjon enn tidligere. — For ikke å hefte pleiepersonalet bort med for megen rengjøring er der i hver avdeling ansatt piker til det gjøremål.

Bilag. Antall sinnssyke forpleiet med statsbidrag efter lov av $\frac{27}{6}$ 1891 og $\frac{5}{6}$ 1925 og de samlede utgifter ved deres forpleining for stat og kommune i 1925.

Le nombre des aliénés dont l'entretien est partiellement à la charge de l'état d'après la loi du $\frac{27}{6}$ 1891 et $\frac{5}{6}$ 1925 et les frais totaux de l'entretien de ces aliénés (les frais de l'état et des communes ensemble).

Fylker.	Antall sinnssyke.		Utgifter kr.	Fylker.	Antall sinnssyke.		Utgifter kr.
	I alt.	Derav på asyl.			I alt.	Derav på asyl.	
I. Oslo.	1318	881	1813446.13	XI. Rogaland.	586	358	693 216.36
				Byer.	269	162	329 666.25
				Bygder.	317	196	363 550.11
II. Akershus.	429	327	657 817.85	XII. Hordaland	525	318	258 579.72
Byer.	6	3	8 313.04				
Bygder.	423	324	649 504.81	XIII. Bergen	435	337	709 080.60
III. Østfold.	458	299	617 647.68				
Byer.	148	84	189 202.50	XIV. Sogn og Fjordane.	272	126	336 724.47
Bygder.	310	215	428 445.18	Byer.	1	-	-
IV. Buskerud	385	184	416 460.29	Bygder.	271	126	336 724.47
Byer.	106	28	124 613.71				
Bygder.	279	156	291 846.58	XV. Møre.	523	326	800 033.84
V. Vestfold.	433	115	486 173.09	Byer.	120	84	163 094.47
Byer.	157	59	190 666.25	Bygder.	403	242	636 939.37
Bygder.	276	56	295 506.84				
VI. Hedmark.	474	349	661 879.66	XVI. Sør-Trøndelag.	500	348	759 102.14
Byer.	25	17	35 474.38	Byer.	216	175	354 597.34
Bygder.	449	332	626 405.28	Bygder.	284	173	404 504.80
VII. Opland.	353	288	486 486.16	XVII. Nord-Trøndelag.	283	134	336 413.65
Byer.	22	15	33 418.61	Byer.	31	16	46 140.78
Bygder.	331	273	453 067.55	Bygder.	252	118	290 272.87
VIII. Telemark.	593	238	768 109.01	XVIII. Nordland.	540	260	552 773.66
Byer.	150	59	181 838.10	Byer.	31	20	41 306.84
Bygder.	443	179	586 270.91	Bygder.	509	240	511 466.82
IX. Aust-Agder.	331	163	349 902.92	XIX. Troms.	255	133	299 528.23
Byer.	88	40	100 636.43	Byer.	37	23	58 764.29
Bygder.	243	123	249 266.49	Bygder.	218	110	240 763.94
X. Vest-Agder.	442	222	481 657.32	XX. Finmark.	181	82	227 044.23
Byer.	146	93	183 275.75	Byer.	39	20	62 681.42
Bygder.	296	129	298 381.57	Bygder.	142	62	164 362.81
				I hele riket.	9316	5488	11712077.01
				Byer.	3345	2116	4626216.89
				Bygder.	5971	3372	7085860.12

Rettelse til opgaven for 1924. For Telemark fylke skal stå:

Telemark 590. Byer 191. Bygder 399.

¹ Patienten blev optatt i off. forpleining så sent at intet blev utbetalt i 1925.

Tillegg til «Sinnssykeasylenes virksomhet 1926».

Resultatet av noen forsøk på Gaustad asyl med behandling av dementia præcox med organuttrekk.

Av direktør dr. med. *Hans Evensen*.

Sommeren 1926 søkte den polske privatpraktiserende læge Maurice Urstein, som selv ikke er knyttet til noget sykehus, om tillatelse til å benytte asyls materiale til endel systematiske forsøk med å behandle dementia præcox med organpreparater. Han påtok sig sant å si å helbrede enhver præcox dement, selv gamle og vidtkomne tilfelle. Det hørtes eventyrlig, med det ringe kjennskap vi ennå har til sykdommens årsak, og i betraktning av at de tidligere forsøk i samme retning må sies å ha falt negativt ut. Da Urstein imidlertid er vel kjent som forfatter av flere større arbeider om katatoni og er en mer enn almindelig kunnskapsrik og belest læge, hvad han også fikk anledning til å vise i en forelesning om intern sekresjon som han holdt på Psykiatrisk klinikk, var der ingen grunn til å stille sig avvisende. Så meget mindre som forsøkene selvsagt skulde utføres under asyls kontroll og de nødvendige preparater allerede var skaffet tilveie uten utgift for asylet. Hvad han på sin side vilde sikre sig var et vel beskrevet materiale, studert av en erfaren og anerkjent diagnostiker, som kunde bevidne riktigheten av de glimrende resultater han ventet sig, uten å møtes med tvil, og som fremfor alt ikke bakefter vilde avfeie ham med den innvending at det dreiet sig om spontane remisjoner. Han hadde vel sine grunner for å velge et nordisk asyl, og han følte sig for både i Kjøbenhavn og Stockholm, før han bestemte sig for Oslo. Han skulde her i det minste få fair play, og kunde han innfri det han lovet, vilde han ærlig og redelig ha fortjent Nobelprisen.

Der er nu gått et år siden forsøkene blev avsluttet, og det kan da ha sin interesse å se litt på resultatene. Fra Ursteins egen hånd foreligger, så vidt jeg vet, ingen meddelelse. Det er så meget mere å beklage som han tok forsøksprotokollene med sig og mot avtale ikke hadde notert noget om undersøkel-sene og behandlingen i asyls protokoller.

Arbeidshypotesen var selvsagt den at dementia præcox beror på en forstyrrelse av den indre sekresjon, og at den ene kjertel ikke skades i sin funksjon uten at den trekker andre kjertler med sig, således at en behandling må ta sikte på å komme flere kjertler til hjelp på samme tid. Enn videre at kjertlene har evne til selvhjelp, når deres funksjoner først er blitt ophjulpet igjen. I første rekke er det kinkjertlene som antas skadet; herved opstår, mener Urstein, en anafylaktisk forgiftning. Noget lignende skal da foreligge ved paralysis generalis og epilepsi. De patologisk-anatomiske forandringer skulde da være sekundære følgetilstander. Det vilde for øvrig føre for langt her å komme inn på det teoretiske grunnlag for hormonbehandlingen. Hvis den førte til målet,

vilde behandlingen kunne levere beviset for hypotesens riktighet. En bedring av enkelte funksjoner som øiensynlig har ligget nede vilde derimot ikke være noget bevis for at deres forstyrrelse utgjorde den primære årsak til dementia præcox. Funksjonsforstyrrelsen kunde jo bare være et sykdomstegn og behandlingen symptomatisk.

Å påvise funksjonsforstyrrelsene på nogen helt overbevisende måte var under de givne forhold ikke liketil. Basalstoffskifteundersøkelser var der ikke anledning til å foreta; glykoseoleransen blev mig bekjent ikke prøvet. I det hele kunde forsøkene ikke sies å tilfredsstille videnskapelige krav. Der blev derimot foretatt de undersøkelser som lett lar sig føie inn i det praktisk-kliniske asyalarbeide. Der blev notert: puls, blodtrykk, urin (også mengden), blodbilledet (dog neppe ved differentialtelling), menstruasjonens forhold, vekten med regelmessige mellomrum. Der blev tatt Røntgenbilleder ved mistanke om hypofyseforandringer; men tydingen var det ikke alltid lett å enes om. Der blev foretatt adrenalinprøver og undersøkt pupillreaksjonen ved smerteinntrykk.

De anvendte preparater skrev sig hovedsakelig fra Hoffmann La Roche, men der bruktes også andre. Der var uttrekk av hypofyse, epifyse, thyreoidea, thymus, parotis, pankreas, binyre, mammae, ovariene, corpus luteum, testis — kort sagt alt hvad der var å opdrive. Der blev dels gitt ett eller et par preparater av gangen, idet der gjerne først begyntes med thyreoidea og kjønnskjertlene, eller de kombinertes efter tilfellets art, hvorved der blev gått frem efter et skipperskjønn, når bestemmende holdepunkter manglet. Subkutan, intramuskulært eller intravenøst blev der hos hver gitt 90 injeksjoner under søngelie; efter en pause 30, og efter en ny pause fortsattes behandlingen med de samme preparater i tablettform. Så blev der igjen foretatt 30 injeksjoner fulgt av en 4 ukers tablettkur. Hvorvidt dette skjema fulgtes i alle tilfelle, og hvilke hormoner behandlingen tilsist blev stående ved i det enkelte tilfelle, kan der av de før nevnte grunner ikke opplyses noget om.

Som bekjent er meningene delte om virkningene av de herhenhørende medikamenter, som passerer mave-tarmkanalen. At thyreoidea virker er jo sikkert, og det er sagtens mange sinnssykkelæger som har prøvet midlet ved stuportilstander, både i manisk-depressiv sinnssykdom og ved dementia præcox, og sett en ganske visst snar, men dessverre like raskt forbigående virkning på stoffvekselens livlighet, ialfall i endel tilfelle. Ovarialtablettene er det mange som fraskriver enhver betydning. Den følelse av ubehag de ofte fremkaller viser vel at de ikke er helt uten virkning; men spørsmålet er om de har nogen virkning i den retning som ønskes.

Ved siden av hormonbehandlingen anvendtes andre midler som kunde tenkes å understøtte virkningen. Således eggehvite-aktivering i form av melk-injeksjoner en gang om uken. De medførte ikke alltid temperaturstigning; men enkelte fikk nokså høi feber og store smertefulle infiltrater. Ved siden

av de i regelen upålitelige parathyreoideapreparater bruktes klorkalcium i store doser sammen med jod. Skjønt Urstein var en avgjort motstander av Cottons behandlingsmetoder, som han kjente fra et opphold i Amerika, var også han av den opfatning at lokalinfeksjon gjennom dårlige tenner, pyorrhoe o. l. var årsak til anafylaktiske funksjonsforstyrrelser og la beslag på motgifter som kunde anvendes bedre. Ved velvillig bistand av professor ved tannlæge-instituttet, J. Rygge, som også interesserte sig for spørsmålet, blev der derfor trukket ut alle dårlige tenner hos de syke som var under behandling. Nogen innflydelse på blodbilledet kunde prof. Rygge dog ikke iaktta.¹⁾

Ikke minst vekt måtte der legges på den psykiske påvirkning som de syke blev gjenstand for. Urstein selv fremholdt at de præcox demente er som barn som må gjenopdrages, og at det var denne gjenopdragelse som hormonbe-handlingen skulde gjøre mulig ved å ophjelpe og skaffe likevekt i den interne sekresjon. Under hans bestrebelser for å ruske op i de selvoptatte og innad-vendte, ofte stuporøse syke, især for å venne dem til å spise selv, efteråt de var blitt sondenært i lengere tid, og til å begynne å foreta sig noget, var det lett å se at han var vant til et ganske annet slags sykehusmateriale, som ikke tok anstøt av en hårdhendt omgang eller en uvoren tiltale, og en og annen stuporøs forsøkte likefrem å redde sig ved en ilsom flukt, når professoren var i farvannet. Meningen var imidlertid ikke å være noget forbillede på omgangen med syke for pleierpersonalet, som ikke uten undren så hvad en læge kunde tillate sig i denne retning, men ikke å la noget middel uforsøkt til å rykke de syke ut av deres tilstand, selv om det syntes brutalt.

Materialet blev først og fremst utvalgt med det for øie at diagnosene skulde være sikre. Uten det vilde forsøkene jo ikke bevise noget med hensyn til sykdommens art og årsak. Det var også en av grunnene til at der mest blev valgt gamle tilfelle hvor ingen tvil lenger var mulig. Det gjorde det også lettere å utelukke spontane remisjoner. Funksjonsforstyrrelsen i de endokrine organer må antas å være like meget uttalt i gamle tilfelle, da jo intet kan ha bedret den.

Ellers blev med forkjærlighet valgt tilfelle hvor der fantes legemlige tegn på en indresekretorisk forstyrrelse (således hypofyselidelser, exophthalmus, dysmenorrhoe, overdreven fedme eller magerhet, sterkt vekslende vekt, cyanose). Enn videre tilfelle hvor sykdommen efter opplysningene var begynt i pubertets-årene, og som frembød sykdomstegn hvis forandring det var lett å konstatere, som næringsvegring og ennu mere grimaser og stereotypier, som ikke svinner så lett spontant.

¹⁾ „Blodbilledet ved paradentale betændelser“. Den norske tandlægeforenings tidende 1927/28. — Pyorrhoeens betydning som lokalinfeksjon er visstnok overdrevet, all den stund der i regelen er fritt avløp til munnhulen. Hvor vanskelig det er å sterilisere rotkanalen fremgår av et arbeide av prof. Imm. Ottesen og dr. med. Th. Thjøtta („Bakteriologische Untersuchungen nach der Sterilisation infizierter Wurzelkanäle“) i Finska tandläkareföreningens tidsskrift for 1926.

Der behandledes i alt 25 tilfelle, 12 menn og 13 kvinner.

Hosstående tabeller viser fordelingen efter alder, ekteskapsforhold og sykdommens varighet.

Alder ved behandlingen:

Alder	Menn	Kvinner	Tils.
20 år og derunder . .	2	-	2
20—30 år	2	5	7
30—40 „	5	2	7
40—50 „	3	4	7
Over 50 „	-	2	2
Tils.	12	13	25
Gifte	2	5	7
Ugifte	10	8	18

Sykdommens varighet:

Alder	Menn	Kvinner	Tils.
Under 1 år	-	1	1
1—2 år	2	2	4
2—5 „	3	2	5
5—10 „	3	3	6
Over 10 år	4	5	9
Tils.	12	13	25

Sykdommens varighet er satt efter beste skjønn. Det er som bekjent i snikende tilfelle ofte vanskelig å avgjøre når de første sykdomstegn er optrådt, særlig når de fremtrer som en forsterkning av tidligere abnorme karaktertrekk. Det kan også være tvilsomt hvorvidt forbigående sinnsforstyrrelser, som dertil oftest er ufullstendig beskrevet, langt tilbake i tiden alltid skal oppfattes som den første begynnelse til den samme sinnssykdom som blir åpenbar senere i livet. Hvorledes man stiller sig hertil er avgjørende for enten sykdomsvarigheten skal angis til f. eks. $\frac{1}{2}$ år eller til 12 år.

Av plasshensyn må avstås fra en gjengivelse av sykehistoriene, selv i utdrag. Jeg skal derfor innskrenke mig til å gi en ganske kort meddelelse om resultatene, idet jeg her holder mig alene til den psykiske tilstand.

Hvad mennene angår kan det straks sies at de i det store og hele ikke påvirkedes av behandlingen. Den blev da visstnok også avbrutt i flere tilfelle, fordi der ingen forandring var å spore. Et par som før kuren måtte sondenæres spiser nu selv når de gis maten eller drikker sin næringsvæske. Den ene hadde dog også før vekslet mellom tider med sondenæring og andre uten. En velstående patient hadde en god periode under behandlingen, og prof. Urstein

så så optimistisk på situasjonen at han fant å burde tilråde familien å skille sig ved pleieren og skaffe patienten en mere dannet omgang og friere livsførsel, derunder også adgang til å tilfredsstille seksuelle behov. De som bedre kjente til den sterke veksel i tilstanden som patienten hadde frembudt gjennom en lang rekke av år lot sig ikke så lett narre av en tids nogenlunde ordnet opførsel, om enn med dårlige manerer, interesseløshet og svekket dømmekraft. Det varte da heller ikke lenge før den vanlige urotilstand vendte tilbake, og han var efter behandlingen ganske den samme som før, inntil han døde på en kirurgisk avdeling efter en operasjon for blæresten.

K v i n n e n e kunde opvise et noget bedre resultat. 2 døde under behandlingen. Et par blev snarere verre, den ene visstnok fordi hun, så lenge behandlingen varte, gikk glipp av den sulfonalkur hun ellers gjennomgikk med mellomrum, og som holdt hennes uro i age; den annen følte sig subjektivt meget dårligere og trakk et lettelsens sukk da forsøkene var over. Hos 3 var der ingen forandring å spore. En som tidligere sondenærtes fikk man til å drikke næringsvæsken i stedet; 2 blev noget sjeldnere urenlige enn før. I 3 tilfelle var bedringen såpass påtagelig at de fortjener å omtales litt nærmere.

1. M. K., 27 år gl., assistent på et offentlig kontor, ugift. Flink, men upraktisk. Ikke åpen, hang til motsigelse. Forandret vesen 1919 efter influensa og gulsott. Blev trett, følte sig engstelig, bl. a. for å bli skutt; sturen, ugrei, kort for hodet, opfarende og uskikkelig. Innlot sig med en gift overordnet. Samtidig var hun blitt tykkfallen, fikk et opsvulmet ansikt med finner, oljet hud og et uttrykk som foreldrene betegnet som idiotisk. Hun måtte opgi arbeidet, blev lattermild, utilgjengelig, foretok sig forkjerte handlinger, masturberte. Tiltagende apatisk, sperret. Hadde endel syns- og hørselsbedrag og talte om tankeoverføring. Ingen utvidelse av pupillene ved smerteinntrykk. Innkom i mars 1921, blev snart helt stuporøs, svarte lite eller intet, måtte gis maten, var avvisende, urenlig, iblandt ødeleggende. I lengere tid sondenæret. Var i den første tid i den halvrolige avdeling (C), siden i den urolige (D). I 1925 var hun endel bedre, men ulikevektig, affektet og svulstig, mente hun hadde et kall fra Vårherre, og at hun skulde få en datter. Skrev ofte kjærlighetsbrev til lægene. Hun deltok i husgjerning og kunde flyttes til C igjen, om hun enn iblandt var opfarende og skjennende. Der blev nu innledet hormonbehandling, og som et ledd i behandlingen blev hun flyttet til avdelingen for rolige (A), skjønt hun egentlig ikke var bra nok til å være der. De andre syke klaget da også sterkt over henne til å begynne med, men vennet sig efterhånden til hennes egenheter og opbrusninger, og hun blev efterhvert roligere. Hun holdtes stadig til håndarbeide og pianospill. Da hun var ferdig med injeksjonene, var hun blitt rolig, medgjørilig og ordnet, hadde delvis sykdomserkjennelse, men hennes vesen var fremdeles ikke naturlig; hun var snart eksaltert, snart åndsfraværende og blev lett støtt, talte også om å ha honorert Gud med 12 000 kr., fordi hun var blitt frisk igjen. Familien fant henne imidlertid så kjekk at den tok henne hjem. Her var hun fra begynnelsen av november 1926 til sist i februar 1927. Hun var da blitt for vanskelig til å være i hus med som følge av sin selvhevdelse. Hun var alltid verre en ukes tid før menses, klaget da over at alle var imot henne, var sint på foreldrene og forlangte de skulde skaffe henne en mann. Den efterbehandling med tabletter som var foreskrevet var det ikke blitt til noget med. Da hun blev innlagt i asylet igjen, var hun i det vesentlige som før kuren begynte, snart elskverdig og hjelpsom, snart vanskelig og opfarende; høitrvende, kritikkløs, barnslig og selvtilfreds. Hun er jevnlig beskjeftiget, spiller ofte for de andre syke.

2. I. P., 42 år gl., kontordame, ugift. Alltid pertentlig og stri. I 1911—12 forfølgelsestanker, redd for tyver, mente sig beskyldt for graviditet og utspionert. Blev spydig og slem, truet med en slåsshanske, spyttet som en lama. Hun anmeldte forskjellige menn for usedelige tilnærmelser uten grunn. Innkam i asylet i mars 1914, var urolig, trodde man vilde drepe henne med gift, sette ild på sengen o. l. Ingen sykdomsforståelse. Hun falt imidlertid snart til ro, så hun fra april av kunde være i A-avdelingen, var vennlig, men herskesyk og full av paranoide vrangtanker (strømmer og magnetisme, som hun dog mente her sattes på henne for å gavne henne). Etter en rømning i juni blev hun anbragt i C. Om høsten blev hun skjennende, overfalt nattevakten, mente sig eksperimentert med, hørte underjordiske stemmer, følte rå dunk i sengen av apparater («trykkerter»). I 1916 ødeleggende. I 1918 var hun i D, taus, avvisende, full av stereotypier, skjeldte («rånepakk med syfilis») og spyttet stadig på hver som nærmet sig. Iblandt var hun ødeleggende. Hun blev efterhånden noget roligere og føieligere, var mindre avvisende, kunde svare iblandt, men spydig og mest usammenhengende, ofte rent verbigerende. Også ellers full av stereotype manerer, spiste alltid stående, hadde et helt ceremoniell av gangmanerer, sås alltid ved visitten utførende endel stereotype håndbevegelser med opstrakte pekefinger. Tilstanden holdt sig således i årrekker uten nogen forandring. På hormonbehandlingen reagerte hun med å holde op med de stereotype fakter, begynte å strikke i stedet, blev mere tilgjengelig og kunde flyttes til den rolige avdeling (B). Hun fikk alle tenner fjernet og innsatt gebiss. Hun har senere vært rolig og snild, holdt flittig på med søm, til dels også vært utenfor asylet på turer med andre syke, har deltatt i avdelingsballer og er ikke uten en viss gammeljomfrunalsk gratie, om enn stiv og affektet. Hun snakker fremdeles usammenhengende, og som svar får man gjerne en stereotyp opramsning av stående vendinger eller navn med telefonnummer og adresse. Nogen yderligere bedring har ikke funnet sted. Menses har først innfundet sig en gang i januar 1928. Familien motsetter sig hennes anbringelse i privatpleie.

3. S. G., 32 år gl., musikk lærerinne, ugift. Sinnssyk siden 1910. Blev straks i begynnelsen seksuelt misbrukt av en «troende» nabo, hvad hun trodde var avtalt med foreldrene som et middel til å bli bra (ingen rettsak). Sykdommen begynte nokså raskt med opstemthet; senere fulgte vekslende tilstander av skøieraktig munterhet og stille, næsten stuporaktig tilbakeholdenhet med endel vage tanker om å være omtalt og sett på. Etter $\frac{1}{2}$ år bra. Mai 1913 pratsom, irritabel, resonnerende og kjepphøi, uforkammet og herskesyk, skrev brev på rim, talte om å ha fått varsel i et syn av nogen skikkelser på dekket under sjøreise. Innimellem i korte stunder gråtende, lei av livet, hypokonder og gikk efter 3 mdr. over i en stupor med nedtrykthet, selvmordstanker og fåmelthet av et par måneders varighet. Hun kom sig dog igjen efter flere sanatorieophold, hjalp sin hysteriske mor med husstellet, efter 1916 også med å pleie sin lamme far, og underviste i musikk. I januar 1919 geskjeftig og kjøpelysten, meget talende, munter og heftig, noget syns- og hørsels-hallucinert, laget et optrin i en katolsk kirke i følelsen av å være helgen. Innkom i juli 1919, var urolig, urenselig, iturivende, klædde sig naken, var snild, men til dels litt avvisende, tøvet skøieraktig med forskjellige manerer. Der var to brødre sinnssyke, og de opfattedes av vedkommende asyl som manisk-depressive. I det lengste tydedes derfor også søsterens sinnssykdom som en manisk-depressiv blandingstilstand; men efterhånden blev det mere og mere utvilsomt at der forelå en dementia præcox, og senere innhentede opplysninger om brødrene gikk også ut på «intermitterende katatonuro» for deres vedkommende. Hun blev sperret, halvt stuporøs, svarte ikke på spørsmål, rev idelig itu, samlet spytt, spiste engang endog sin avføring. Hun var stadig D-patient, selv om tilstanden kunde veksle noget, således at hun innimellem kunde sitte rolig med håndarbeide. Selv i sine beste tider var hun urenselig. Vekten var fra 59 gått ned i 46, men steg igjen til 52. I 1923 var der en bedring ca. 3 ukers tid. Hun var renslig, tilgjengelig, men snakket tøvet usammenhengende med

brokker av fremmede sprog. I hele 1924 på nytt meget urolig, bandte, snakket usømmelig, rev itu, til dels meget voldsom, hadde det især med å bite. Innimellem kunde hun i 3—5 uker være rolig og oppe, deltok i mathentning, broderte, var kokett og klenget. Hun kunde da også snakke sammenhengende og til tider virke næsten normal, var en enkelt tur i A og spilte piano. I sine urolige tider var hun full av hypokondre tanker, som hun dog fremførte uten affekt, og mente hun var en mann «med bordelltvang». Midt i sin uro kunde hun legge så meget bånd på sig at hun deltok i dansemoro. I januar 1926 følte hun sig selv på bedringsvei og var så rolig at hun kunde flyttes til C-avdelingen. Iblandt hadde hun dog enkelte raserianfall, som gjorde at hun måtte tilbringe dagen i D. I juni er notert at hun i lengere tid har vært rolig, blid og snild, selv om hun kunde ha nogen impulsive sinnetokter iblandt; hun satt for det meste og lekte med en dukke, som hun hadde gitt navnet Fin. Hun gav i det hele et sløvt og forsumpent inntrykk, og det var ikke med store forventninger hun blev ført op på listen over dem som skulde behandles med organpreparater. For å skaffe henne andre omgivelser blev hun i september flyttet over i A, skjønt hennes treghet, uappetittlighet og tilbøielighet til å snakke om natten ikke gjorde henne synderlig velkommen. Hun blev meget ivrig holdt til musikkøvelser, selv om det til å begynne med gikk tungt, og spilte sig efterhånden op; men spillet var og blev mekanisk. Hun kom sig stadig, og i november følte hun sig fullt frisk. Hun var i byen på kino, men husket etterpå ikke innholdet. Hun hadde nogenlunde erindring fra sykdomstiden og en slags sykdomserkjennelse, forklarte dog sykdommen som en følge av at innleggende læge hadde bedøvet henne. Hun var kritikklos og viste lite omdømme, anslog direktørens alder (58) til 81. Ved en intelligensundersøkelse klarte hun ikke å angi likheter, men vel forskjell, ikke absurditetsprøvene eller spørsmålet om den hengte («et ekorn»), men var også temmelig uinteressert under prøven. Den gav som resultat en intelligensalder av $10\frac{3}{8}$, mens hun angis oprinnelig å ha hatt gode evner. Hun virket følelsesfattig. Var også egen og urimelig med mange innfall; da hun således skulde velge sig ut en ny kjole, tok hun på sig to utenpå hverandre, fordi hun vilde ha begge. Hun blev løft heftig og kunde da komme med usammenhengende snakk. Utseendet var plumpere, sammenlignet med tidligere; stemmen var blitt skarp og ru. Hun blev tatt hjem sist i november 1926. Etter opplysninger innhentet i september 1927 var hun kommet sig fremdeles og ansås som forholdtvis bra, om hun enn ikke var som før sykdommen. Der skulde vært fortsatt med innsprøitninger av luteoglandol, ovoglandol og paraglandol, likeså av totoglandol og parotisglandol, som imidlertid ikke hadde kunnet skaffes, hvorfor der ikke blev noget av efterkuren. Hun er omhyggelig om sin person, har utpreget ordenssans, næsten for meget av det gode; der skal ikke megen motsigelse til før hun farer op. Hun er sent oppe om kvelden og ligger i stedet til middag, er blitt adskillig tykkere, visstnok som følge av lite mosjon. Flittig i håndarbeide og spiller bedre enn før.

Det er ovenfor nevnt at der særlig var lagt vekt på en sikker diagnose ved utvelgelsen av tilfellene. Der gis selvsagt katatonilignende og paranoide sykdomsbilleder også utenfor dementia præcox; det viser blandt annet forandringen av paralysebilledet efter podning med malaria. Jeg mener man bør være varsom med å gi dementia præcox for vid utstrekning og vilde for min egen del ikke ha tatt med 3 av tilfellene som blev hormonbehandlet. Det gjaldt et tilfelle av organisk hjerne- og ryggmargslidelse av ikke luetisk natur, hvor det paranoid-hallucinatoriske bilde kunde være et symptom av organlidelsen forskjellig fra en dementia præcox, en senil katatoni, hvis stilling innen sykdomsgruppene ennu må sies å være tvilsom, og et tilfelle av Basedows sykdom, hvor

en symptomatisk psykose med bilde av dementia præcox heller ikke kan utelukkes. Da den siste patient døde og de endokrine organer blev undersøkt patologisk-anatomisk og viste påtagelige forandringer for fleres vedkommende, har tilfellet en viss interesse og skal derfor kort gjengis her.

4. H. A., 30 år gl., tømmermanns kone. Trilling (2 brødre). Har lidt av livmors-blødninger, hvorfor hun har vært underkastet operasjon. Dertil eplestort struma med exophthalmus, som stadig tiltok under asylopholdet; matthet, hjertebanken (systolisk bilyd), puls 112, blodtrykk 115—122 og nervøsitet. Omkring 1922 nedbrutt, religiøst bekymret, mente sig fortapt, hadde selvbebreidelser, beskyldte sig bl. a. for å ha satt ild på for 20 år siden, var søvnløs, trodde huset vilde falle sammen over henne. Hun var uvirksom, mente skriften forbød omvendte å arbeide, nektet iblandt å ta næring til sig. Så folk som vilde ta henne; de hun så på blev forandret til dyr. Innkom januar 1925, nektet riktigheten av lægeoplysningene, bortforklarte det meste som sagt i spøk. Hun vilde ikke bestille noget, sa hun ikke orket, syntes interesseløs, var fæmelt, ellers ikke uttalt negativistisk. Hun blev behandlet med ovoglandol, pituglandol, parathyreoidea-ekstrakt og klorkalcium, dessuten med melkinjeksjoner, som ikke gav høiere temperatur enn 37.5 aften. Der blev trukket ut 7 tenner på henne. Hun var noget døsig; struma blev bløtere, og hun tiltok 2½ kg. i vekt. 26 oktober er notert: Tiltagende dårligere, klager over tørst, har breknings. Hun fikk av prof. Urstein injisert et ovariepreparat og adrenalin og døde ut på natten, øien-synlig av hjertelammelse. Ved seksjonen fantes i thyreoidea de for Basedows sykdom karakteristiske forandringer: alveoler fullpakket av epitelceller eller med kolloid-serøst innhold. Lymfocytinfiltrasjon i binnevevet og under kapselen. I pankreas, som var liten og skrumpen, fantes nekrose av kjertelvevet (sannsynligvis en følge av dårlig fiksasjon). Thymus veiet 10 gr.; lymfocytter sammenpakket og sterkere farvet i periferien. Hassal'ske legemer større enn vanlig. Hypofysens forreste lapp blodrik; ingen betendelse eller svulst. I binyrene flekkvis degenerasjon av epitelet i zona fasciculata, ellers normale. Ovarier og milt frembød vanlig bilde. Uterus liten.

Sammenfatter man resultatet av behandlingen, er det uten videre klart at de løfter som blev gitt ved kurens begynnelse ikke blev innfriet. Snarere kan det vel sies at forsøkene bekrefter de tidligere kjente forsøk med hensyn til det nytteløse i å behandle dementia præcox med organpreparater. Riktignok kan det sies med rette at de tidligere forsøk hverken har vært drevet iherdig eller systematisk nok og heller ikke har anvendt tilstrekkelig virksomme preparater. Spørres der om der er grunn til å fortsette forsøkene i større målestokk, skulde jeg være tilbøielig til å trekke den slutning at det ennå vel er for tidlig. Vi kjenner i virkeligheten for lite til stoffvekselforandringene ved dementia præcox og dens forutsetninger til å kunne handle annet enn i blinde. Det synes ikke å føre nogen benvei til helbredelsen av denne sykdom. Bedre enn å vente på at heldet skal være ute er det å ha den tålmodighet som trenges og foreta de nødvendige forundersøkelser her som ellers, så man kan komme sykdommens årsak nærmere på sporet. Behandlingsforsøkene har ikke kunnet fortelle oss noget om hvorvidt kjertelforandringene i tilfelle er primære, anleggsbetingede eller sekundære følger av en eller annen ukjent skades innvirkning. Vi vet ennå så lite at vi ikke engang kan utelukke en bakteriell sykdomsprosess, som

riktignok synes oss like så usannsynlig nu som paralysens avhengighet av en parasitt vilde ha forekommet sinnssykelægene for ca. 40 år siden.

Det kan naturligvis tenkes at i de tilfelle som behandlingen her blev prøvet på var forandringene for store og for inngroddede til at de kunde påvirkes varig, og at forsøk med friske tilfelle, især med tilbøielighet til spontane remisjoner, kunde gi bedre resultater. At diagnosene og bedømmelsen av resultatet til gjengjeld blev usikrere fikk man da ta med i kjøpet. Det er på forhånd meget som taler for at inngrep under et mere akutt stadium vilde være av større virkning. Det er riktignok meget ofte tvilsomt når en dementia præcox er begynt, og i de snikende tilfelle vil man alltid komme for sent. Selv om forsøkene har vært for få til å tillate en opdeling av resultatene efter varigheten og sykdommens forløpsmåte, er det dog verd å legge merke til at der hvor der har vært opnådd nogen merkbar bedring har det nettop vært i gamle tilfelle av omkring 15 års varighet. Det man redder står selvsagt i forhold til hvor meget der er ødelagt.

I de gjengitte første 3 tilfelle må det visstnok innrømmes at der neppe kunde vært ventet nogen forandring til det bedre uten behandlingen. I det første tilfelle blev bedringen ganske visst ikke av nogen lengere varighet, og den var i og for sig ikke så meget større enn de bedringer som ofte kommer av sig selv under sykdommens forløp. Tvilere vil kanskje heller ikke finne bedringen i tilfellene 2 og 3 bevisende. Selv om man aldri skal forsverge noget, danner man sig dog i almindelighet et ganske godt begrep om utsiktene for de syke, som man i årevis omgås til daglig, og det er ikke for meget sagt at bedringen i disse tilfelle kom som en overraskelse. Den ene har efter en årelang forsumpning i avdelingen for urolige uten vanskelighet kunnet klare sig i hjemmet hittil i et års tid; den annen, som intet hjem har, er blitt en omgjengelig og flittig B-patient, fri for inngroddede stereotypier og manerer. Der var en tid da man mente det heldigst både for den syke og for asylet at han snarest mulig gled over i den endelige sløvhet. Mot denne nihilisme må der gjøres front.

Hvorvidt behandlingens virkning imidlertid kan søkes deri at de indresekretoriske kjertler derigjennem er blitt omstemt til en ny funksjonsmåte er et annet spørsmål. At enkeltfunksjoner som tenkning og energi, menstruasjon, vekst, legemsvekt o. l. i visse tilfelle kan påvirkes gunstig ved innførelse av hormoner er kjent nok, og det samme kan være tilfellet i dementia præcox, uten at dermed nogen ting er bevist om at sykdommens vesen er de indresekretoriske forstyrrelser. At de bedrede præcox demente var blitt nye mennesker, som prof. Urstein hevdet, kunde ikke nogen av dem se som kjente tilfellene fra før; men vel var der opnådd en heldig forandring i deres ydre måte å være på, idet gamle dårlige vaner og stereotypier var blitt avløst av bedre.

Det ligger nær å tenke sig at denne forandring av vaner vesentlig skyldtes den psykiske påvirkning som behandlingen gav anledning til,

uten at det dermed skal nektes at denne påvirkning kan være lettet av en direkte hormonvirkning. Der blev mast med de syke i en grad som det daglige rutinearbeide i asylet sjelden gir anledning til.

Den «endelige sløvhets», som regnes for utgangen av en dementia præcox, består for en vesentlig del, foruten i følelsesavstumpningen og mangel på tankesammenheng, i fiksasjonen av forskjellige vaner, oftest av uheldig art, i passivitets, negativismens og stereotypiens tegn. Fiksasjonen er så hårdnakket at den kan vare livet ut, men er ikke endelig i den forstand at den ikke kan forandres. Heller ikke følelsesavstumpningen må overdrives. Jeg erindrer fra en inspeksjonsreise til syke i privatforpleining at en præcox dement kvinne, som hadde vist sig forelsket under asylopholdet, nu da hun så mig hele 30 år etter, rødmet over hele ansiktet som en ung pike. Det er kjent nok at plutselige sinnsinntrykk hos katatone kan bryte inngrodde vaner (årelang taushet brutt ved synet av en mus, langvarig næringsvegring ved et tilbud om chokolade o. s. v.). Det er også vel kjent at tuberkuløse katatone som har vært ansett for dypt sløve sinnssyke i mange år like før døden kan våkne til nytt liv og tilsynelatende virke helt sinnssunde. Miljøforandring som flytning til og fra privatpleie eller fra et asyl til et annet viser likeledes hvorledes vaner kan brytes eller læres; det gjelder bare å få de nye bedre vaner, fremfor alt arbeidsevnen, festnet, så de syke ikke snart faller tilbake igjen i den gamle tilstand. På den samme erfaring bygger regelen om at præcox demente lengst mulig bør beholdes i normale omgivelser, forsåvidt disse er heldige, og undgå asylinnleggelse; også de spontane remisjoner viser at selv de sværeste symptomer, som koprofagi, kan gå tilbake. Endelig gir de mange abortive tilfelle som møter en ute i det frie liv uttrykk for organismens motstandsevne mot virkningen av den skade som er årsak til sykdommen.

Dementia præcox er derfor ikke så upåvirkelig som det gjerne antas. Der er håp om å kunne opnå betydelige bedringer ved et virksomt middel, selv i gamle tilfelle, akkurat som malariabehandlingen har vist det ved paralysis generalis.

De forsøk som har vært anstillet ved asylet er derfor ikke uten interesse, selv om de i det store og hele må sies å ha falt negative ut, kanskje på et par tilfelle nær. Dannelsen av bedre vaner er en vinning av verd ikke bare for den syke selv, men også rent økonomisk sett, fordi asylophold i mange tilfelle da kan spares og den syke i besiddelse av sin arbeidskraft kan vende tilbake til det frie liv, når forholdene tillater det.

Række VIII.

Trykt 1927 (forts. *suite*):

- Nr. 16. Det civile veterinærvesen 1924. (*Service vétérinaire civil.*)
- 17. Sinnssykeasylenes virksomhet 1925. (*Hospices d'aliénés.*)
- 18. Skolevesenets tilstand 1924—25. (*Instruction publique.*)
- 19. Norges jernbaner 1925—26. (*Chemins de fer norvégiens.*)
- 20. De spedalske i Norge 1921—25. (*Rapport sur les lépreux en Norvège pour les années 1921—1925.*)
- 21. Forsikringsselskaper 1925. (*Sociétés d'assurances.*)
- 22. Folkemengdens bevegelse 1924. (*Mouvement de la population.*)
- 23. Sjømannsforsikringen 1924. Fiskeriforsikringen 1924. (*Assurances contre les accidents des marins. Assurances contre les accidents des marins pêcheurs.*)
- 24. Norges industri 1925. (*Statistique industrielle de la Norvège.*)
- 25. Fagskolestatistikk 1923/24—1925/26. (*Écoles professionnelles.*)
- 26. Ulykkesforsikringen 1924. (*Assurances contre les accidents du travail.*)
- 27. Norges postvesen 1926. (*Statistique postale.*)
- 28. Landbruksareal og husdyrhold 1926. Representativ telling. (*Superficies agricoles et élevage du bétail de l'année 1926. Recensement représentatif.*)
- 29. Sundhetstilstanden og medisinalforholdene 1924. (*Rapport sur l'état sanitaire et médical.*)
- 30. Norges skibsfart 1925. (*Navigation.*)
- 31. Meieribruket i Norge i 1925. (*L'industrie laitière de la Norvège en 1925.*)
- 32. Norges telegrafvesen 1925/26. (*Télégraphes et téléphones de l'État.*)
- 33. Arbeidslønnen i jordbruket. Driftsåret 1926—27. (*Salaires des ouvriers agricoles 1926—1927.*)
- 34. Skogbrukstelling for Norge. (*Recensement de sylviculture.*)
- 35. Norges bergverksdrift 1926. (*Mines et usines.*)
- 36. Kriminalstatistikk 1923 og 1924. Med Hovedoversikt 1905—1924. (*Statistique de la criminalité pour les années 1923 et 1924. Aperçu général de la criminalité pendant les années 1905—1924.*)
- 37. Norges fiskerier 1925. (*Grandes pêches maritimes.*)
- 38. Meglingsinstitusjonens virksomhet. Tariffavtaler og arbeidskonflikter 1926. (*Entremise publique. Conventions collectives et conflits du travail en 1926.*)
- 39. Landbruksareal og husdyrhold 1927. Representativ telling. (*Superficies agricoles et élevage du bétail de l'année 1927. Recensement représentatif.*)
- 40. Norges skibsfart 1926. (*Navigation.*)
- 41. Norges sparebanker 1926. (*Caisses d'épargne.*)
- 42. Norges handel 1926. (*Commerce.*)
- 43. Sykeforsikringen 1926. (*Assurance-maladie.*)
- 44. Norges kommunale finanser 1924/25. (*Finances des communes.*)
- 45. Private aktiebanker 1926. (*Banques privées par actions.*)
- 46. Fengselsstyrelsens årbok 1924. (*Annuaire de l'Administration générale des prisons 1924.*)
- 47. Folkemengdens bevegelse 1925. (*Mouvement de la population.*)

Trykt 1928:

- Nr. 48. Norges civile, geistlige, rettslige og militære inndeling 1 januar 1928. (*Les divisions civiles, ecclésiastiques, judiciaires et militaires du royaume de Norvège le 1er janvier 1928.*)
- 49. Det civile veterinærvesen 1925. (*Service vétérinaire civil.*)
- 50. Sinnssykeasylenes virksomhet 1926. (*Hospices d'aliénés.*)

Det Statistiske Centralbyrå har dessuten bl. a. utgitt følgende verker:

- Statistisk Årbok for kongeriket Norge. Senest utkommet: 46de årgang 1926 og 1927. Oslo 1927.
(*Annuaire statistique de la Norvège.*)
- Statistiske Meddelelser. Senest utkommet: 45de bind 1927. Oslo 1927.
(*Bulletin mensuel du Bureau Central de Statistique.*)
- Månedsopgaver over vareomsetningen med utlandet 1927. Femtende bind. Oslo 1928.
(*Bulletin mensuel du commerce extérieur en 1926. Quatorzième année.*)
- Fortegnelse over Norges Offisielle Statistikk m. v. 1828—31 desember 1920. Kristiania
1889, 1913 og 1922. (*Catalogue de la Statistique officielle.*)
- Statistiske Oversigter 1914. Kristiania 1914. Statistiske Oversikter 1926. Oslo 1926.
(*Résumé rétrospectif 1914 et 1926.*)
-

Samtlige verker er til salgs hos H. Aschehoug & Co., Oslo.

Av «Norges handel», årgangene 1911, 1912, 1913, 1915 og 1921, er Byråets beholdning meget knapp, hvorfor man vilde være takknemlig for å få overlatt eksemplarer av disse årganger.

26 januar 1928
